

ספר

פנקס פתוח

אל נבואת ישעיה

כולל

פירושים ובאורים על מקראות הקשות והסתומות
ועל יעודים הכמוסים והחתומים מסודרים כפי המשך
הענינים.

מאת

פנחס האפש לבית הלוי.

וויען.

נדפס בשנת ה' תרל"ז לכ"ע.

אים זעלכסטפערלאג דעם פערפאסטערס.

אדרעססע:

פ. האפש שטעפאנספלאטץ 9, 2 שטיענע אים האף. וויען.

A decorative rectangular border with ornate floral and scrollwork patterns, framing the text.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 681.

ספר

פנקס פתוח

אל נבואת ישעיה

כולל

פירושים ובאורים על מקראות הקשות והסתומות
ועל יעודים הכמוסים והחתומים מסודרים כפי המשך
הענינים.

מאת

פנחס האפט לבית הלוי.

ווי ען.

נדפס בשנת ה' תרל"ז לב"ע.

אים זעלבסטפערלאג דעס פערפאססערס.

אדרעססע:

פ. האפט. שטעפאנספלאטץ 9, 2. שטיענע, אים האף. ווי ען.

1885

THE JOURNAL

OF THE

1885

OF THE
OF THE
OF THE

1885

OF THE

1885

OF THE

OF THE

1885

OF THE

ה ס כ מ ו ת .

הן היום צא לפני איש יקר ופז המוכתר צכתר ונעלות
ונודת טוונות טוננו חכז"ל וכאשר חכמים העידו והגידו צכתוצים
וכאשר יראה כל עין עוז רואי. והנה זה לפני זמן קלר וציונים
נוועטים העיר ה' את רוח האיש האנור כצוד החכם וותי
פנחס האפט כ"י ונושפחה המיוחסת צישראל, לצאר דצרי הנציא
הגדול ישעיה ע"ה, והנה צקראי פירוש כוהה קאפיטל טש לצי
כי ואלהתי דצט וחלצ חמה לשונו וירד לעונק כחוצים רצים
קטי הצנה עד הנה. לזה זרזתי אותו שלא יאחר ונלהוליא צאורו
זה לאור עולם חקד יצנה, וצטוח חני כי כל איש ירא ה'
ויראתו קודמת לחכמתו, יחזיק צידו צכל כחו, וחפן ה' צידו
יללח, ד"ח פה צוצענטש הקווק ונראה לפראג, יוס ה' לקדר
ראה חני כו תן ל פניכם היךם צר כה לפ"ק, וצל"נ גס חני
חקת הקפר צוויצ כספי כסדפס צעיר פראג.

שמואל פריינד בעהמ"ח סי זרע קדש.

חף ידי חכונ עם הנוצאר דצרי הנציא ישעיה צפיקושו ציד
לקווק וצחתי על החתום ליקה צל"כ ספר אחד אחר טילא ונדפוס.
כ"ד כהן הונשרת כעת פה פראג יוס אי פי כי תלא תרל"ו לפ"ק.
חק' צבי הרש בוצאון מוהי איש כ"ץ טעוועלם ז"ל.

גס חני חקת ספר אחד צה"י ווין יוס אי לק' כלצים
תרל"ו לפ"ק.
חק' משה גידעמאנן אב"ד.

קראתי את הקפר פנקס פתוח לרי פנחס האפט אשר
יש צו כוהה פירושים עוצים ונושכלים לפקוקי ישעיה וחקת
עקענפלאר אחד אחר טילא ונוכצט הדפוס.

אהרן יעלינעק יושב ודורש פה ווינא.

(Deutsche Uebersetzung der nebenanstehenden Approbation.)

Heute kam zu mir der sehr würdige, gelehrte Herr P. Haft und legte mir zur Begutachtung vor einen von ihm verfassten Commentar über das Buch Jesaias.

Ich las einige Kapitel in diesem Manuscripte und fand darin viele treffliche Gedanken und Aufklärung über viele dunkle, schwierige Stellen.

Deshalb eiferte ich den Herrn Verfasser an, nicht zu zögern mit der Veröffentlichung seines trefflichen Werkes und ich hege die feste Zuversicht, dass jeder frommgläubige Israelit den Inhaber dieses kräftigst unterstützen wird, damit er sein nützlich Vorhaben zur Ausführung bringe. Auch ich pränumerire auf ein Exemplar.

Bubentsch bei Prag, den 17. August 5636.

Samuel Freund,

Ober-Jurist und Verfasser mehrer Werke.

Es gereicht mir zum Vergnügen, durch diese Uebersetzung das lernbegierige Publikum auf den trefflichen Commentar aufmerksam zu machen, den der geehrte Verfasser, Herr P. Haft, zu veröffentlichen im Begriffe ist.

Prag, den 28. August 5636.

Simon Popper,

Rabbiner.

הקדמה.

הן רבים חוקרים ודורשים, מבארים ומפרשים, אשר מפייהם אנו חיים, ומבארם אנו שואכים, שמו לבם הטהורות ועיניהם המאירות כעין הכדולח, לבאר ולפרש ספרי קודש תנ"ך, וצדקתם עמדה להם להאיר עינינו בתורתם, ובצחות לשונם בדברי חכמתם, להביץ דברי הנביאים ומשלי חכמים וחדותם, כתב יושר ודברי אמת נכתב ונחתם מהישרים בלכותם, ובזה יצאו ידי חובתם, לעשות מה שביכלתם, ועלינו לשבח ולתת תודה לפעולתם, כי לש"ש כוונתם.

אמנם הרבה מקראות וגופי ענינים נשאר עוד בערפל חתולתם, בלי תכונה בהמשך עמידתם, וכתובים רבים עוד אינם מובנים וקשים כגידיים, הניחו לדורותם אחריהם לעשות מגדים, ולחדש חדושים באומר מגידיים, איש ואיש כיד ה' הטובה עליו, כפי רעיוניו ופרי מעלליו, ואזור אור החגור על מתניו, אך נקי תהיה כוונתו, בלי מחשבה זרה באמונתו, ובאמונה יעסוק באומנתו ובל תכבד עליו עבודתו, כי לא בן חורין הוא מעסוק בעבודת ה' ובתורתו, ובדברי נבואתו הנתונה אל אנשי סגולתו, יהגה באהבה רבה ובכל חשקתו, וה' בחמלתו יגלה עיני עורים, למצוא מישרים, בחכמת סתרים, ולגלה עמוקות, בפסוקי הספיקות, כי לא מעבר לים המה רחוקות ועיניו ישא לשמים ולו יהיו דביקות, ואם רב ואם מעט חכמות, אך יכוון לבו אל האיכות, והחכם מכל האדם הזהיר על זאת "ספרים הרבה עשות"

כי כזרע השדות ונטעי הצמחות .
הזרועים כדמעה מועטות מועטות .
וברכות העתים המה גדלות גדלות .
כן האדם עץ השדה ישלח פארות
אם הם קטנות או גדולות .
כי ברכת האילן היא בהפירות .
ואשכול ענבים המשמח לבנות מורות
בשריגים קטנים יעלו ברבנות .

ואתה קורא נעים הראת לדעת . כי הספרים בלשון
העברים , מגודל החסרון בסימן המשך היענינים , המה סתומות
ואינם מובנים , כפי ערך ספרי העמים הנכתבים מחכמים
שונים ומשונים , ויראו אור בכל דור ודור ועדן ועדנים , שהם
מזוקקים בלשון חיים , מדברת מפה אל פה כמוצאי מים —
ומי יודע מה היה להם בימים קדמונים , בעת לשוננו הנכבדה
מדברת גדולות ובחדרי מלכים ועל שלחן הגבוהים כצפרים
עפות טפות ועולות , ומאמר חז"ל ידוע , כי בזו הלשון העולם
נברא , והוא לשון שמלאכי השרת משתמשים בה ליוצר ברא—
ורבנן סבראי כבדוה באימה וביראה , ואנשי כנסת הגדולה
הקדישוה לתפלה לאל נורא , ע"כ חובה היא עלינו להגדילה
ולהאדירה , ולחפש משמונים בדברי הנביאים הנאמרים מפי
הגבורה .

והנה אנכי הבא מאחרי העדרים , מחדרי חדרים ומשיבות
הבחורים , המשמשין את הרב (לא על מנת לקבל פרס) בכתני
מדרשים , ומנעורי עמדותי במשמרת עבודת הקדשים—בקהלות
שונות ומשונות ישנים וגם חדשים — תרתי לבי לדעת חכמה
ומוסר כנבואת ישעי' המדבר בצדקה בלשון למודים , הוכחת
מישרים ומוסר השכל ונחמות נשגבות לעם היהודים , ומצאתי
כי הרבה פסוקים עוד הם עתיקים , וכספר החתום נחשבים
ונחקקים , וגדולים חקרי לב לא גמרו המלאכה , והניחו לנו
מקום להתגדר בו לברכה , ולבי אומר לי כי בעזרת האל

החונן לאדם דעת, עלה בידי למצוא דרך ממוצעת. לבאר כמה וכמה פרשיות, אשר עודנה עומדות ותלויות, בהמשך העינים באופנים חדשים, אשר עד הנה לא עלו על לב גדולי המפרשים, כאשר אתם קוראים נעמנים, תחזינה בעיניכם דברים הנכנסים אל לב הנאמנים, וכאשר קימו וקבלו והסכימו חכמים ורבנים, גדולי זמננו ופאירי דורנו, אשר קטנם עבה ממתני, ותהלתם אין לספר בלשוני, כי מלא כל הארץ כבודם, ומאשר מלאו פני תבל מתנוכתם, מפורסמים המה בחכמתם, וכל פה ולשון תהלל אותם, והן המה בכבודם מלאו אחרי דברי בהוד עדותם, ואמרו כי טוב לפעלי, וברכוני בברכה "ישר כחי וחילי" ורזוני בלבכם הטהורה, להוציא ספרי זה לאורה, לכן הרהבתי בנפשי עוז, לקיים דברי החכמים האלה בזאת, ואתן תודה וכן חן ותשואות, אליכם אישים, קוראים אהובים, נגידים ושרים, תומכי התורה בלב נדיבים, למען לא תמוש "ברית זאת" בזמניכם, ושמחת עולם תעלה על ראשיכם, וה' יברך את מעשה ידיכם, וישר גם כחכם וחיליכם.

וזאת לדעת, כי בכל מקום אשר אזכיר שם הבאור, כוונתי על "באור ושום שכל" מהחכם מוה' רפאל פירשטענ-טהאל ז"ל, יצא לאור בשנת תר"א לפ"ק בדפוס קראָטשין במחוז פּאָזען. ובכל מקום אשר באורו ופרש"י ורד"ק ובן עזרא ז"ל נכוחים עלי, שמחתי להגידם בקוצר מלי, ואך במקום אשר פירושם ובאורם איננו די, ולא נוחה הימנו רוחי אע"פ שאיני כדאי, נשאתי עיני ולבי אל אל חי, וסלותי לי דרך אחר בשם ה' אלהי אבותי, והמה בטובם ימחלו על כבודם, כי "יגעתי ומצאתי תאמן" נאמרה על כל האדם — וקראתי לספרי ראשית בכורי, בשם פנקס פתוח כי שמי בקרבו ונכון לבי בו בטוח.

ועל הטוב יזכר כבוד שם אבותי היקרים . הבאים משרש
גזע ישרים . ה"ה אבי המנוח מוה' צבי זאב הלוי (חזן בקול
חזק ואמיץ נעים וערב) . בן הרב המנוח מוה' יעקב (דיין ונאמן
בקי"ק טארנאָוו) . ואמי הצנועה נ"ע האשה דבורה בת הנגיד
והנדיב כמוה' ר' אהרן אייזענבערגער (רה"ק בק"ק סטאשאָוו) .
נשמתם בגנזי מרומים חיים וקיימים לפני מלך אל חי עולמים .
ועלי רוב שמחתי אחרי בינותי בעזרת האל . פרשה
ז' בענין שם "הבן עמנואל" ופשטות ומשמעות הקרא . בתוכן
המאמר "העלמה הרה" . כך היתה תפלתי . לאלהי עושי ומחסי :
אנא האל הגדול צורי וגואלי . אמץ כחי וחילי . ותסמכני
ברוח נדיבה ממרום קדשך . ועזרני ברוב רחמך . לבאר כל
החתום בספר הזה . אשר החלתי בימי חלותי בערשי אמסה .
בשנה העברה . בעיר הבירה .

פה וויען בחודש מרחשוון בשנת תורת אל
תעזבו לפיקי .

פנחס הלוי האפמ .

י ש ע י ה

א, (א) חזון, לשון חזוה, חזה ונעלמו כחזוה וכרוחה, כמו שאפרט בקמוץ. (ב) כי ה' דבר, ע"י ורע"ה שאתם תהיו העדים. (ה) על מה תבו, כל כמה שאתם תכו עוד תוסיפו קרה. (ז) פליאה היא צעיני, הלא צלומת יהודה עוד יסבו ישראל ונולכיהם על צלומתם, והם האריכו עוד צולכותם ק"ן שנים יותר ונעשרת השצטים ונולכי ישראל בשמרון, והיאך יאמר ארצכם שממה, שרפות אש, במהפכת זרים וגו'? ואלרצה ציני חזקיה עוד הגזיהו לנעלה ראש וילאו כלבים נגד אויביהם. —

וכ"ל שהצביא ילייר כאן ליהודה ולנולכיהם בחזות קסה את זמן העתיד להווה צולילה נסגזה ואומר: ראו וזה שנעשה לעשרת השצטים ולשומרון שהם ג"כ צכלל צלומתם, וכאלכס וכעריכס יתצבו אף הם, ועתה הנה שנונה וטרפות אש וגו', ואך ליון לצדה היינו ונולכת יהודה עוד כותרה וגו', אצל קופה תהיה ג"כ כך אם תנאלנו ונריחם וגו', ולהלן [צפרטה י' פסוק י"א] אומר צפירוש: הלא כאשר עשיתי לשמרון ולאליה בן אעשה לירושלים ולעצביה. (וצלומת ציני יואש שם חזאל את פניו לעלות על ירושלים, [נולכיס צי, י"ב, פסוק י"ח] וציני עוזיהו סכלערע וצנו יוחס היה קופע את ע"ה [שם שם, ט"ו, ה'] השלית ה' את רלין ופקח על יהודה [שם שם שם ל"ז]*) ונעשתחיל ה' להשלית ונלכי

(*) ואגב אומר שנה שפירוש רש"י שם צסוק יעני של יוחס, אינו מן הסכרת ולא ידעתי מה דקו לזה, ולמה לא יוכל להיות עוד בחללת יעני,

אדם על ירושלים כפלה יהודה ונגדולתה וירדה ונעה ונעה, וציוני
 עוזיהו (צקיף ימיו) עמד ישעיה צולכות יהודה והוכיח צצצו פיו
 את עמו עם יהודה ומלכיהם (עד חזקיה) בכל דור ודור צפרו,
 אבל לא ילא ון הכלל להוכיח גם את מלכי ישראל ועשרת השצצים
 היוצאים עתה צולור וצמלוק ומחמת המליך, וצחוכמות הקשות
 המדבר לעם יהודה צפרו כוון על כל ישראל בכלל), ופה נראה
 שהוכיח אותם מדברי עלמו, ולמטה צפרש ו' הוא קורא צסם ה'
 ע"ד כציאות מפי ה' צקגנון זה ואומר: עד אשר אם שאו ערים
 מאין יושב וגו'.

ולפי"ז נוכל לוור שקדר הפרטיות היא כמו שהיא לפיכך,
 ורק צחמלתו דבר אתם קשות ועלמו ונלצו הקוער וצוער צקרצו
 מאהצת עמו ואלרו (פאמריץט, שטאאטסמאנן, פאליטיקער), ולא
 כציאי, רק כחזה וכחאה וכיועץ הדורש עוצ לעמו וכחכם הרואה
 את הכולד, וצכוון זה החמיל הספר כלשון חזון. — אונם צפרשה
 ו' אחר פעלה ונודרגה למדרגה עד למעלה הכציא וקר עונו וחטאהו,
 ושנוע קול ה' מדבר אליו ואומר את וני אטלה וגו', החמיל לדבר
 צסם ה' בכל פרשה ופרשה כלשון טטאר הכציאים ונשנוסים צו, ולא
 הזכיר עוד בכל הספר לשון חזון או חזה — ואשר יאמר צפרשה
 כ"א, חזות קשה, אומר נידה, הגד לי (*).

ב, (א) הדבר אשר חזה, ועלמו, כמו צצארחי לעיל, ועד

כי אם עוד צימי יואש אצי אכין השליח ה' את חזאל מלך אדם על ירושלים,
 צודאי לא פקקו מלכי אדם לשום פניהם על יהודה וירושלים גם צימי עוזיהו
 וצנו יתם צחמלת ימיו כאשר היה צינוקים אכיו שופט את עם הארץ.

(* וסרשות נחנם לי אל הסטערה הזאת כפי מה טכחצו החכם המנאל
 הגדול הכודע צסם צן זאצ ז"ל צמצוא הכאשון לספר הזה סימן ו' צד ה'
 עוד נטאר לי ע"ס, וזה לשונו צסיום דצרו: אך שנומאן צסנחם הזאת
 ויאמר כי הסדור הזה הוא צספגמה ונכוונת ויבקש למלוא צסם חבור והנעך,
 סרשות צידו, אך יראה סיכון דרכו צצאור הכתובים, ולא יצטר עוננו סירושם.

פסוק ו' ודבר דברי תחנונים לאחריה היונים אחר זמן ארוך ואלד ,
 ולדעת חז"ל הוא לימות המשיח . (ה) בית יעקב , הכניא קורא לעם
 לילך צאור ה' , היינו בתורתו וצאנוכתו , ואח"כ היקב פניו אל ה'
 ואומר: כי נמשתה , אהה ה' עמך בית יעקב צעזור כי מלאו
 מקדם וגוי' . (ט) וישח אדם הגשמיזת וישפל איש הרוחניות
 ואל תשא להם , עיין רש"י וצאור . ולי כראס שחסר כאן מלת
 אוי , וכלומר אוי אס לא תשא להם , (ותרגומו , זיא זינד קאָרפּערליך
 אונד גייסטיג געוונקען , וועהע ! וועגן דוא איהגען ניכט פֿערגיעבסט) .
 זכעין זה התפלל ורע"ה , ועתה אס תשא מטאחס , כלומר מה זכך
 אס תשא מטאחס , או הלואי שתשא מטאחס , או אס תשא מטאחס ,
 טוב [כרש"י טס] . (י) בוא בצור , חוזר לדבר אל העם . (יא) עיני
 גבהות אדם שפל , כשאלס יורד וונכסיו , עיניו הגבוהים ולצו
 הרס נכנעים לפני הנוקס , וזיוס ההוא יודה לה' כי נסגז טונו
 לצדו . ואחר שלייר להם יכולת ה' [מן פסוק י"ב עד פסוק י"ז]
 חוזר ואומר ע"ד זה , זכך ישה גבוהת האלס וגוי' , וזיוס ההוא
 יכירו וידעו כי נסגז ה' לצדו . (כב) חדלו , זפסוק הקודס אומר
 ופני פחד ה' ונהדר באוכי וגוי' ע"ד חילו ופניו כל הארץ , אומר
 כאן שיחללו לצעות על האלס אשר נסווה זאפו כמוהו כנוך , ובמה
 נחשב הוא יתכ ונוך .

ד פה ידבר אל עם יהודה ויושבי ירושלים צנוטל לכרס ,
 והנוטל נוצן ואליו . (טו) — (טז) כפל ונוטלט מה שאמר לנועלה
 זקגנון זה ואומר , אחר טצאו עליהם לרות ויגוכות רבות וירד הדרה
 והמוכה , ישח אדם וישפל איש , היינו גשמיזתו , ועיני גבוהים
 הרואים אה רוב עקס ומילס וכבודס תשפלה , וילדיקו עליהם
 הדין ויאנורו כי הנוטפטו לאלהים הוא , וגס האל הקדוש ירחס
 עליהם ויחונן אותם זחורת לדקס . (יז) ורעו בבשים [לדיקס ,
 כפרט"י וצאורכ] , גרים [כפרט"י לדיקס] כי לדיק יאמר חמיד גר

אנכי צאריך, ולחכם דחק הצאור לפרטו מלשון זרים. (יח) מושבי
העון, כפירות רש"י גוררים ילך הרע צחלה צחלים דקים
כקורי עכביש ונחגבר והולך כעצות העגלה, (ותרגומו, ערש
מיט דינגען פֿאַרען, דיא דאָנן וויא וואַגענזייל דיק ווערדען).
(יט) קדוש ישראל, בדרך החול ושחוק (וצלע"ז איראניש)
(כד) ירפה, כפי רש"י וצאור, תרפנו ותעטנו אפר, (ותרגומו
פֿערצעהרט, ד.ה. צערשטייבט, צו ניכטס ווערדען). ופרחם,
כלומר, לכן גם פרחם כאבק יעלה. (כה) וירגזו, הסרים אשכ
יולקו טעה, ירגזו תחתיסם:

ו. (ט) שמעו שמוע, כלומר הרבה טועתם ונחציאים
והרבה ראיסת כפלאותי ואותותי. (י) פן יראה, לו יראה ויטוע
ויצין, ושב ורפא לו, (ותרגומו, מעכטע עם דאָך זעהען, האָרען
אונד פֿיהלען אונד זאָ עם זיך בעקעהרט, ווירדע איהם באלד
וויילונג געוועהרט). (יא) ואמר עד מתי ה', טז על ורפא לו
וכלומר, נתי יטוב ורפא לו? ויאמר עד אם שאו ערים מאין
יושב וגו', ע"ד כלל לך ונאלוך וגו' וצבת עו' ה' חלטיך.

ז. (א) ולא יבול, יחיד צוקוס רבים, וצולכים צו, ט"ז, פסוק
ה', כתוב ולא יכלו. (ג) ושאר ישוב בנך, לפרש"י שארית וועט,
ולדעת הצאור צן היה ליטעיה עיי"ט, ולפי נגינת הטעמים ופסיק
צולת ושאר ונשרת צולת יטוב, אומר חכי, שאר הוא טס עלם
פרטי ויטוב הוא טס התואר שלו, וכראה טשאר הוא איט פקיד
צצית ישעיה ונוכן להדריך את צנו (או צניו) צכל עיני מדעות
וחכמות ודרך ארץ, והוא יטוב הצן (או הצנים) ודרך הסוצצ עקס
ופתלתול לדרך הישר והלדק, ואיט כזה הוא כצד וכל אשכ צצית
כי חכם וצנון הוא ולפני טרים ונלכים יתלב, (ותרגומו, דוא אונד

שאר דער ערציעהער דיינעם זאָהנעם), וועלכד הכגיכה גם הקצרה
 כותכת ללעתי, כי לקונן צפרטה י" וי"א, ונטונק הכציא חיזה פענוים
 צלסון זה וקס הוא הנוקור ווולה זו ולסון נופל על לסון הוא, ולא
 נוכה אחס חפילו פעס אחת צקס צניו, וקס פירשתי כפרס"י
 הסאריג. סצהן יסוצו אל הקצ"ה, ועיין-צצאור קס. (ד) בחרי אף'
 כנו וחרי אף, (צחלוף בומ"ף), והיינו וחרי אף של סגי זכות
 האודיס. (ה) אפרים, וולכות ישראל וועקרת הסצטיס קקרא חפרים
 ופקח צן רעליהו וולבס החקשר עם וולך חרס. (ח) (ט) ללעתי סס
 וסולצות וכללו כתוצ בי ראש אפרים דמשק וראש דמשק רציין,
 וראש אפרים שמרון וראש שמרון בן רמליהו, ובעוד ששים
 וחמש שנה וגוי, וכלומר וולך דונק הוא רלין, ווולך סוונון הוא
 פקח צ"ר, לא יארכו עוד צוונקלתס ולא ירחיבו עוד אח גבולס
 וחוץ לדונק וסוונון, ורלוכו לוונר, צחחלה יפול רלין וולך דונק
 הוא חרס, ואח"כ יפול פקח צן רעליהו וולך סוונון, וולכות חפרים
 יחת וסיהות עם צעוד סטיס וחונק סנה, וצקמוך פרטה זו פקוק
 ע"ז ופרט יוחר זונן סוונגבל לעת רלין ופקח ואונר: בי בשרם ידע
 וגוי, והוא כערך ג' סנים כמו סאצאר צקמוך. ואונר אם לא תאמינו,
 כלומר לא חאוניו לכצוחתי על רלין ופקח צעוד סטיס וועטיס,
 בי לא תאמנו, וכל סכן סלא חאוניו לכצוחתי על חפרים צעוד
 ס"ה סנים, [או כפרס"י צכיס לא חוון חס]. ע"ז חונר לו הכציא
 שאל לך אות, כלומר אחת סטיס צזו סרגע חקר צעצורו חדע
 סיחקיים כצוחתי צזונ וועט על רלין ופקח וצעוד ס"ה סנה על
 חפרים, וכחקר ראה סהוולך צועט צדכר ה' ואונר לא אשאל ולא
 אנסה, דכר אחו קסות וקרא צחונת רוחו, חמעט מבם וגוי צלסון
 רציס, וצקס סכולל "בית דוד" כאלו קרא לעס יהודה, כי לא
 רלה לפגוס צכצוד סוולך עלונו כוואונר חז"ל סוורד צוולכות סייצ
 ויחה, ואע"פ סלא רלה ווונחן צחות, נתן לו אחת צעל כרחו וסייכו
 העלמה חרה, כלומר סראקונה וועלמות סכטיס צהעיר (יהיס חיזה
 סתהיס) חקר עתה סרה וחקרע על סונקצר לילד, יולדת צן, —

ולא זו בלבד אלא אף זו שהיא האם ונעלמה תורה שמו עמנואל —
 ואות כפול כזה הוא גדול ונאד צעלמותו עד שגם קטני אמונה לא
 יוכלו להכחיש גדולתו, ויכול להיות צרבע כנוימאל, — ואם זה
 האות צחוק אוח יקום ויהיה, יהיה זה אוח אמונה על רלין ופקח
 ואפרים כאמור; וזהות שזכר הזן הנפלא הזה הנקדש ונחם אמו
 צסם עמנואל, נח עליו כזוהה קלרה ואמור צוחק שפתיו שלא
 יאכל דצרים גסים הנעטפים את לב הילד — רק חמאה ודבש
 יאכל, ומאכלים קלים הנכסירים את האדם לקבל חכמה ונשפע
 העליונה כידוע — ומחוק כך יהיה נוסוגל ונראשית ימי צמרותו
 למאוס צרע ולצחור צעוז, וזהו כערך זנון ג' שנים. — וזהו שאמר
 כי בטרם ידע הנער מאום ברע ובחור בטוב [היינו ערך זנון
 ג' שנים כזכר] תעזב האדמה מפני שני מלכיה (רלין ופקח)
 אשר אתה קין וזהם.

וצאונת היה כן, כי צעת טעלה אחז על כסא הנלוכה צירושלים,
 עלו עליו רלין ופקח [מלכים צ', ע"ז, ה'], וצעת שהיא צא וולך
 אשור וחילו לאחז לעזרו צעד הכסף אשר שלח לו לשחדו [שם ז',
 ח', ע"י], וולך אשור הונית את רלין [שם ט'] ופקח כשאר עוד
 צחיו שלט שנים צשוונרון עד שהויתו הוטע צן אלה [שם ט"ו,
 פסוק ל'] והיה זהה צאח צצנת שלט לאחז, כי צעת שולך הוטע חטע
 שנים צשוונרון, וולך אחז י"צ שנים צירושלים [שם ט"ז, ח"י],
 כולל כי שנים של פקח חנו צצנת שלט לאחז, וישעיה עווד צצנת
 ראשונה לאחז ואמור לו צכזוהה שלא יגור ולא יקוץ מפני שכי
 הנלכים האלה, כי רלין יפול ויד (על יד וולך אשור) ופקח ימלך
 עוד כערך ג' שנים (עד שהויתו הוטע צן אלה) ונלכות אפרים
 יחז ונהיות עם צעוד חוטש וטשים שנה, היינו ונשנת כזוהה עווס
 כחצנון רש"י צפסוק זה ולקונו צפסוק ט"ז ע"ש, וכפי החצנון הזה
 יעוודו ונעהה עוד כערך י"צ שנים.

אונס ונה שזכר ס"ה שנים שלאחריו ולא י"צ שנים שלפניו,
 זה הוא יקוד ווסק דצצרי הנציאים הקדושים שלא לדבר רק צרויזא.

וְצִוְיָתָהּ אִם הַכְּבוֹדָה הִיא לַגְּלוּת קוּדוֹת הַעֲתִידוֹת לְצוּרָה) וּמִתּוֹךְ זֶה
 כִּיכֹר הַהַצְדָּל צִין כְּצִיא אֲמוֹנָה לְכְּצִיא סָקֵר, וְהוּוּ שְׁאֲמֹר וּנְרַע"ה כְּצִיא
 וּמֵאֲחִיד כְּמוֹנֵי וּגוֹ', וְצוּדֵאֵי וּנְקֵר לְהֵם קִימוּנֵים אִיד וְנֵה יֵהִיֶּה וּנְסַפֵּעַ
 הַכְּצִיא הַאֲמוֹנָה, וְעִיין וְנֵה שְׁכַחְצַחֵי צַעֲנִין זֶה צִאֲרִיכוֹת לְקוֹנֵן צַפְרָשָׁה
 וַי', וַי"צ, כ"צ, כ"ה.

וְהִנֵּה כְּמוֹ שְׁכַחְצַחָה זֶה הַחֶלֶק לְשִׁלְטָה חֲלָקִים:

- (א) שְׁמוֹלֵךְ רִלִין יִפּוֹל וַיִּד וְעִי"ז יֵהִי לֹו וּנְכוּחָה וְנַעֲטוּ.
 - (ב) פֶּקֶח לֹא יֵאֲרִיד צְוֹלְכוֹתוֹ רַק עַד עֵרֶךְ גַּי שָׁנִים.
 - (ג) אֲפָרִים יַחַת וְנֵהִיּוֹת עִם אַחֵר עֵרֶךְ י"צ שָׁנִים;
- כְּמוֹ כֵן יִפְרֵד הָאוֹת לְשִׁלְטָה רֵאשִׁים:

- (א) שְׁהַעֲלֹמָה הַהֵרָה יוֹלְדָתָהּ רַק צִין וְלֹא צַח.
- (ב) תִּקְרָא שְׁנוֹ עֲמוּנֹאֵל וְלֹא שֵׁם אַחֵר.
- (ג) יֵאֲכַל וּנְאֲכָלִים קָלִים כְּחֻמָּאָה וְדָצָט, וְלִדְעָתוֹ וּנְאֹוֹס צַרַע וְצַחֲוֹר
 צַוּוֹצ.

וְצַחֲנֵם דַּחְקוֹ רְצִים עַל פֶּסוּק זֶה וּנְכַסְלוֹ צַעֲלֹמָה הֵרָה, וְלֹא וּנְאֲלוֹ
 הַפְתַּח הַפְתּוּחַ לְרוּחָה צְוֹשְׁנוּעוֹת הַעֲנִין וְצַפְשָׁעוֹת הַקְרָא; וְעֵלֵי דֵם
 הַעֲלֹמָה נִפְלוֹ רְצִים וְנֵהֲאֲמוּנָה שְׁלֹמָה, וְרַבָּה הַנּוֹשְׁטָנוּעָה, וְאִישׁ צַרַעְתּוֹ
 עֲרָכוֹ וּנְלַחְמָה, אֲלֵה הוֹלִיָּאוֹ וְנֵהֲהֵרָה קַחֲנֵי תוֹרָה, וְאֲלֵה טַפְלוֹ עֲלֵיהֶם
 גְּבוּזֵי הַקְרָה — וְהֵי יִקְלַח לְהַעֲוֹשִׁים עוֹל צַבָּגָה וַיִּזְלֵאֵם וּנְאֲפֵלֵה לְאוֹרָה.
 (יז) עַד כֵּאֵן אֲמֹר לֹו כַחֲמוֹת וּנְצַטֵּר לֹו צַטּוֹרוֹת טוֹיִצוֹת,
 וּנְעַתָה יֵאֲמֹר לֹו הוֹכַחֹת וְאֲזַהֲרָה קִשּׁוֹת, וְהוֹא, הַגֵּם שְׁצִיאָתָה אֲשׁוֹר
 וְחִילוֹ הִיתָה לְעוֹר וּלְמַחֲסָה לְאֲזַז וּנְכָף אוֹיְצֵי הַקְמוּם עֲלֵיו [וּנְלָכִים
 צִי, טו"ז, ז'] וַיִּנּוּ הִיזוּ לְפָגַע וּלְנַגַע לְאַרְץ יִהוּדָה, וְעַל הַעֵת הַהִיא
 יֵאֲמֹר פֶּה: יִבִּיא ה' עֲלֶיךָ וְעַל עַמְּךָ וְעַל בֵּית אֲבִיךָ וּגוֹ', הוֹא
 הַזְקִים, וְלֹא אֲמֹר צַנֵךְ, שְׁלֹא כֹלֵם לִיחַס הַלְדִיק לְאֲצִיו שְׁאִיכוֹ לְדִיק,
 עִיין רַש"י. (יח) יִשְׁרוּק ה' לְזַבּוּב וּגוֹ', כַּפְרָש"י. (כ) בַּחֲעֵר
 הַשְּׁבִירָה, הַסֵּכֶר שְׁשַׁלַח לְנוֹלֵךְ אֲשׁוֹר לְשַׁחְדוֹ, יֵהִי לְאַרְץ יִהוּדָה
 כַּחֲעֵר וּנְלוּטָט עוֹשֵׂי רְנוּיָה, וְהוֹא וּנְשַׁל עַל חֵיל כְּכָרִים שְׁאִיכְלוֹ צַפֵּה
 וּנְלֹא אֵחַ טוֹב הַאֲרֶץ דָּצַט חֻמָּאָה וְחֵלֶב וְהַנּוֹתָר צַקְרַצ הַאֲרֶץ, אֲזַל

אִם יְהוּדָה יִחִיהַ צְנוּלוֹר וְצְנוּלוֹק צַעְגַלְתָּ צַקַר וְשָׂחִי לֶאֱחָן . (כג) וְהִיחַ
 בַּיּוֹם הַהוּא וְגו' , וְצַעְצוֹר זֶה יִהְיֶה אֲדוֹנָתְךָ הָאֶרֶץ וְנִחִיר שׁוֹיֵה שְׂסִיתָהּ
 וְנִקְוֶה לְמַעַלְמָה לְמַעַלְמָה כִּמוֹ עַד אֲחַף כַּסָּף צֶאֱלָף גַּפְןִי , עֵתָה צַעַת
 שְׂמֹלְךָ אֲסוֹר וְלִצְחָוְתוֹי חוֹכִים צֶה , יִהְיֶה וְנִחִירָה וְנִטָּה וְנִטָּה כַּסָּדָה
 הַעֲוֹוֹד לְשִׁמִּיר וְשִׂית . (כד) וְנִרְוֹצַ חַלִּים וְקַסְתָּ שִׁיבֹאוּ עִם וְנִחִתָּה אֲסוֹר ,
 יִסְצַחֻוּ אֲנָשֵׁי יְהוּדָה וְעַצְוֹתָהּ הַאֲדוֹנָה וְכֹל הָאֶרֶץ תִּהְיֶה שְׂמוֹנָה כַּשִּׁמִּיר
 וְשִׂית . (כה) רַק שׁוֹכְנֵי הַהַרִים וְהַגְּבֻעוֹת יַעֲזֹדוּ עֲצוֹתָהּ הַאֲדוֹנָה וְשִׂיתָהּ לֹא
 תִצְוֹחַ יִרְחַח הַשְּׂמוֹנָה , כִּי אֲנָשֵׁי חֵיל יִחֲנוּ צַעְרִים וְלֹא צֶהְרִים , וְצֶהְרִים
 וְגַבְעוֹת יִרְעוּ צֶהְמוֹתֶיהֶן צְנוּרַעַת שְׁמוֹן :

ח , הַנּוֹשֵׁךְ וְנִשְׂמוֹנָה הַכְּתוּבִים לְפַעֲמֵי־דָ הוּא כֵךְ : (א) לְמַחֲרָה ,
 לְנוֹי שְׂמוֹנָה , כְּלוֹמֵר לְהַעֲם הַעוֹשִׂים קַסְר צִוִּי חֲחֹז וְמוֹלְפִים לְצִיחַת
 הַאֲוִיב רִלִין וְפַקַח כְּדִי שִׁיכְלוּ וְנִהַר לְשִׁלוֹחַ צַעְוֹלְתָהּ יִדְיָהּ וְלְשִׁלוֹל שְׁלֵל
 וְלִצְוֹ צֹ צַחֹךְ הַמְּצוּכָה , וְעַלֵס הַכְּתִיבָה עַל הַגְּלִיּוֹן גְּדוֹל , הוּא כְּמוֹשֵׁךְ
 וְנוֹן פַּסְוִק ד' עַד פַּסְוִק ע' וְלִכְתִּיבָה תּוֹנָה כִּזוֹ : שִׁיִּךְ גְּלִיּוֹן גְּדוֹל (וְצַלְע"ו ;
 נְקַרְחָה כְּתִיבָה כִּזוֹ פְּלֶאֱקָאֲטַע , פְּרֶאֱקָלֶאֲטַאֲשִׁיֶּאֱן) וְפַסְוִק צ' וְגו' הוּא
 וְנִאֲוֹר וְנוֹסְגַר וְנוֹסְקֶה אֲדַלְעִיל פְּרַסָּה צ' פַּסְוִק י"ד וְכְלוֹמֵר לְקַחְתִּי עֲדִים
 כְּאֲוֹנִים אֶת אֲוִרִי וְאֶת זַכְרִי וְהִלְכְתִּי אֶל הַעֲלֹמָה הַרָּה לְרִאֲוֹת אֲוֹתָהּ
 וְאֶת צַנָּה , וְהֵם יַעֲיָדוֹן וְיַגִּידוֹן אֶת קִיּוֹם כְּצוֹרְחֵי שִׁילְדָה בֶּן וְתַקְרָח
 שְׁמוֹ עַמְנוּאֵל — ; וְצַעְצוֹר שְׂרֹוֹה הַקּוֹדֵשׁ וְנִדְצַרְתָּ וְנִהוּךְ גְּרוֹכָה שֶׁל
 הַעֲלֹמָה זֹו צַקְרִיחַת שֶׁסֶ צַנָּה עֲמוּנָאֵל , וְהִאֲוֹת וְנִה' כַּעֲשֶׂה עַל יָדָה ,
 קוֹרְחָה עֵתָה כְּצִיחָה , וְאֲפַסְרָה שְׂנַתְּאֲרֹנְלָה הַעֲלֹמָה צַחֹךְ הַזּוֹנֵן וְהַעֲת
 הַזֹּחַת וְלַקַּח אֲוֹתָהּ לֹו לְאֶסָּה , אוֹ אֲפַסְרָה שְׂהַוֹקְרָה קַרָּה שְׂהַעֲלֹמָה זֹו
 הִיחָה אֲשַׁחַר וְנוֹשׁ — וְאֲחַר שְׂקַרְצַ אֲלִי וְהַרָּה עוֹד וְיִלְדָה צֶן , לֹוהוּ
 ה' לְקַרְוֹ שְׁמוֹ לְפִי פַגְעִי הַזּוֹנֵן מְדַר שְׁלֵל חֲשׁ בֹז , לְהוֹדִיעַ לְכֹל כִּי
 צֶהְמוֹת יִנְהַר הַצֹּו וְיִחִישׁ הַשּׁוֹלֵל , אֲצַל לֹא כַּאֲסַר הַנּוֹה חוֹשְׁצִים עִי
 רִלִין וְפַקַח אֲנָשֵׁי צְרִיתָם , רַק וְנִחִיל הַעֲלוֹס וְנוֹךְ אֲסוֹר (וְלוֹלִי דְּוֹסְתִּפִּיחָה
 הִיחֵתִי אֲוֹרֵר שְׂצַכוֹן נִקּוֹד הַשׁ צַקּוֹן וְצֹ צַפְתָּה צַק"פ , שְׂהוּא כַּגֵּד וְנִשְׂפַע

הלשון, לפי שהוא איננו סוף פסוק, כי ארבע שמות הללו יכולים
 לקרות קוצצ קוצצ על כמה פנים, א), ככתוב, ז), לומר, ג), שלל
 וזהו צו חט, ד), וזהו צו שלל חט. —) ובשרם ידע הנער
 קרוא אבי ואמי, והוא כערך א' או ב' שנים, (והצן הראשון
 עמואל י"י עתה כערך ג' שנים ויודע לנאום צרע ולצחור צטוב)
 (וצה אחי שפיר סינוי הלשון צין צן הראשון עמואל "בשרם ידע
 הנער מאום ברע וגוי וצין צן השכי וזהו שלל חט צו בשרם ידע
 הנער קרוא אבי ואמי") ישא את חיל דמשק ואת שלל
 שומרון לפני מלך אשור, והיתה זאת צטנת שלט לחמו או כפצט"
 צתחלת ד' לנולך חמו, (וכט"י וצחור פירשו טצן אחד הוא אשר
 חמו קראה אותו עמואל ואציו קוראו מהר שלל חט בז, הוא
 צעיני דחוק ורחוק נואר). (ו) צוכחצ על הגליון הוכיח את כת
 העם שהיו צקשר ונאקו את ניי הטילות, והוא גיחון סמוך לירושלים
 [הנזכר צונלכים א' א' ל"ג], ושם נעסחו את שלמה לנולך על ישראל,
 ויחנן שזה ה"י נקום ונשיחה לכל נולך ונולך, שאין נוסחין הנולכים
 אלף על הנעיין, ועיין רט"י טס. והנהר שהוא הולך לחט, והנעל
 הזה היה על נולך לחמו צפי העם שהיו צקשר, ואוונרים עליו שהוא
 לחט ואינו עוסה נללחתו צנהירות ומחילות כנולכים אחרים,
 ומשוש לצס ה"י לצצח את רצין וב"ד, כדך הנורדים צנולך.
 (ז) הנעך נוכחצ הגליון, מי הנדר, את הצח נעני הנהר, ועלה
 על בל אפיקיו, נעל חיל רצטל אשור לצלף נים רצים. (ח) הנעך
 נוכחצ הגליון, עוכט לרעעים וכחמה ללדיקים הנטארים, עד צואר,
 ולא כל הלוחר, כי ישארו עוד לדיקים כאונים לחרלט ולנלכס לחמו,
 וטעף נים רצים אליהם לח הגיע, והיה מטות כנפיו של אשור
 מלא רחב ארצך ולא חרכו, כאשר אונתי לעיל צפרטה צ' שונחה
 אשור לח היו רק צחלק גדול חצל לח צכל הארץ. (ע"כ נוכחצ על
 הגליון). (ט) ונן ההשערה היא שונחה אשור אף טצחו לחמו
 כאוהצים להלילו נוכף חויציו כלין ופקח, ונ"ו צטח היו חורצים
 צקרצס כאויצים וחוסצים נחשצות צהרסורים רעים לכצוט ניד את

ארץ יהודה, ע"ז הכזיח פה ונחמוס ואומר: רעו עמים התחברו
 יחד, וחתו, ותשברו, והאזינו בל נחכה אסור הבאים מ־מרחקי
 ארץ, התאזרו וחתו, כפל הלשון לחזק הצטחון. (י) הווסך
 ופסוק הקודם, עלתכם ודצריכם תפר ולא יקום כי עמנו אל,
 כלומר הצן עמנואל ה"י לנו לאות ווסק לנואוס צרע ולצחור צטוב,
 ולכן יה"י עמנו אל. (ולוועה צפסוק י"ח וופרש ציזטר). (יא) טעורה
 כל אחד ופסארים יאמר: כה אמר ה' אלי בחזקת ה'יד,
 כאדם הוזהיר ונחזו צידו וצאלצעו את חצירו לשנוור ולהלילו ופגע
 וחסון, כן לנו האות ווסן עמנואל — ויסרני, כמו ליסרני,
 מלכת בדרך העם הזה לאמר: (יב) לא תאמרון קשר, (ונלשון
 את ה' האונת היום), כלומר אל תאסון את הקשר ולא יהיה
 אונני פים עם העושים קשר, ולא תיאלו ולא תערלו וועם הנקשרים
 צקשר, רק' את ה' צבאות אותו תקדישו וגו'. (יד) הווסך, והיה,
 הקשר שקדשו אותו כעך קדשים, למקדש, עתה יה"י להם לפח
 ולמוקש ולצן כגף, וכשלו בם רבים וגו'. (טז) ווסק על פסוק
 י"א וכלוור, עוד זאת הראה לי צחזקת ה'יד, צור תעודה, קסור
 וחתום התורה והעדות בלמדי, טלא תסתכה התורה ויסראל
 (זה טועה לפרש"י), (יז) גם זה ווסק לפסוק י"א וכלוור, כל אחד
 וסלדיקים הנשאלים יאמר: וחביתי לה' המסתיר פניו מבית
 יעקב, לפי טעה, אצל לא לעולם יאקף, וקויתי לו, כפל לשון
 לחזק האוונה, ועיין פרש"י. (יח) פה הוא ווסק האוונה צלצ
 הוואניכים ואומר: אתם וועע הנשאלים תקחו ווסק הסכל וועני
 ומן שני צני הילדים אשר נסן לי ה' עמנואל ומהר שלל חש בז
 וסאנינו צאוונה טלנה כי וואת ה' לצאות יעשו האותות וסוופתים
 ציסראל, והיינו הצן הראשון עמנואל (עתה יחסז אותו צבנו —)
 הוא לאות ה'סועה ללדיקים הלוקמים ווענו ווסק הלדק לנואוס
 צרע ולצחור צטוב, וסן הסני (צנו וועט) מהר שלל חש בז
 הוא למופת הוונסלרפעים העושים קשר. (יט) הווסך, וכי יאמרו
 הקושרים קשר אליכם לדיקים דרשו אל האובות ואל הידעונים

הלא עם אל אלהיו ידרוש בעד החיים אל המתים, וכיון
 שזכיר הנצי"א שקדוש את הדורשים המועזים האלה, זכרם
 לגנאי ומהלל בהם וצוועקה תעוועיהם ותועבותיהם צעת סדורשים
 אל המותים, המצפצפים בקולות נטויות ולוחשים לחשים כעופות,
 והמהגים כצמנות וחיות. (כ) לתורה ולתעודה. הוא לשון
 סצועה, צאור. (כא) הוועך, ועיני כך, וי שטרוי זלער והוא קסה
 רוח על עסק וועטא ומחן או זדיכי ונעוסי המדינה, או הוא עני
 וזל ורעב, הוא עוזר לפתח בית הדורש אל אויז וידעווי להגיד
 לו וזה יהא צקופו — ולפי"י יהי שטרוי כך, ועבר בה, את הדכך
 של הדורש אויז וידעווי, נקשה, וי שהוא קסה רוח. ורעב
 העני וסדל, (ומוזר ומפגש ומתחיל צוה שטיים צהעני), והיה
 בי ירעב, העני וסדל, והתקצף, הקסה רוח צאיזה עסק דין
 וזרים או זדיכי דעלכותא, או העני צרעצווי, וקלל במלכו
 [ונלשון ונקלס אחיך] האיש נקסה ועז פנים וקסה עורף ומוחס
 ונקלל ומוזר צולכו, ובאלוהיו, העני מתקלף צאלוהיו החונן
 דלים ואותו לא חנן, ופנה, ערפו למעלה, מול מעלה, כלומר
 זה וזה מתקלפים ונקללים צולכו וצאלוהיו ופנו ערפם מול מעלה
 ויכחשו צהעגמה העליונה. (כב) ואל ארץ יביט, הנקסה או
 הרעב יציע אל המותים אשר צארץ הנה, תחת שהיה לו לפנות
 לצו צעת הלך לו, להי שהוא למעלה מן העצב, והוא עילת כל
 העילת ומקצו כל הקצות, והוא לצדו יפדה אותו וכל לכותיו,
 והנה, עתה הוא, בצרה וחשבה, יתח גדולה, מעוף צוקה,
 ונעופף צלוקה, ואפלה מנדה, יועט כעור צאפלה וילך מדי
 אל דמי. (כג) הוועך, בי לא מועף, כי להמותים לא כיתן נקות
 לעוף ומוקוונס ולקום ולעזור, לאשר מוצק לה, לני שטרוי
 זלער צמלור וצמלוק. (ומלת ונעוף ומועף ונלשון ויעף אלי, ושורש
 אחד להם כנו כצו כצו). ועתה הנצי"א חוזר לחוכחתו וכאלו הוא
 העד יעיד בהם ויגיד להם וזה יהא צקופם ואוור, בעת הראשון
 וגו', ועיין קס"י וצאור.

ז, (א) כאן נגנה כח הרקעים ונשצח כח הלדיקים, ונלח העם ונוקצ לכל כח וכת וכלומר, יס העם ההולכים בחשך, הם הרקעים, ויס העם ראו אור גדול, לדיקים, וכפל עוד הפעם בלשון אחר ככהוג, ואומר, יס העם יושבי בארץ צלמות ויס העם, אור נגה עליהם. (ב) הרבית הגוי, שהיו צתחלה הונעו וכל הענוים, ועתה הרבית אותם ככוכבי השמים לרוצ, לו הגדלת השמחה, ללדיקים' לא הגדלת השמחה, לרקעים. עוד י"ל לו הגדלת השמחה, תחת שהי' לו לשמוח על זה הרצוי, לא הגדלת השמחה, לא הי' שום, וזוה נכוון היעצ הקרי והכחיצ. שמחו לפניך בשמחת בקציר, שהיא איננה שמוחה כוללת, כי ניי שיש לו נלא גרמו וייטן כושן, איננו שום צעת הקליר אם הארץ תוליא יצול רצ, כאשר יגילו בחלקם שלל, ג"כ איננה שמוחה כוללת כי רק החלק האחד ונאכטי חיל הגזורים הנוכלמים את האויצ ויטיצו ונשדה קטל לביתם צטלוס צכלי פגע ופלע וחצורה, הנה שמוחים וטווי לצ צחלקס שלל, אזל החלק השני הנפלעים וכדכאים. יטיצו לביתם אזלים וחפויי ראש. (ג) ענינו כך. כוה פענוים הושעת לנו ונעול קצלו, וננעה שכונו ונשצט הכוגט צו, החתות, את העול, את הונעה ואת השצט, ביום מדין, אפילו אם הישועה היתה גדולה כיום ודין לא היו שמוחים שמוחה כוללת, כי גם אז ציום ודין לא היו אנטי סכות שמוחים צהללחת גדעון ושלט ונאות אנטי. [עיינ שופטים ה', פסוק ה' ופרש"י קס אנטי סכות ישראל היו]. (ד) בי כל סאון וגו', שעור הכחוצ הוא כך, ונעולם לא הי' כלחון צוולחנה צלל שאון ורעט, צלל שפיכת דס צנפילה איזה גצורים גם ונהנוכלמים, וצלל שריפת אש צאיזה ערים הסמוכים להאויצ, אזל אחס כוה פענוים הייחס ונכלמים את האויצ צלי פגע ואקון, צלל רעט, צלל שנולה ונגוללה צדמים וצלל שריפת אש צעריכס, ונדוע לא הייחס שמוחים וצוטמים צהי' כי הוא הנותן לכם כח לעשות חיל כזה. (ויהי' קאון קאון ון אקון כמו כטצ כצט, או כפירוש הצאור ון שאון

צחלוף זם שרין). (ה) כחוס ליהודה, ונתכבד על יחזק"י ואומר,
 כי ילד וגו', ותהי העול המשרה על שבמו, יהי זרז ומהיר
 צמלכה כולות ה' ותורתו, והקצ"ה שהוא פלא יועץ, אל גבור,
 אבי עד, יקרא שמו של חזק"י שר שלום, והנה כמו שנתן
 לוועלה צפרטה ז' אות ונופת על קיום וולכות עשרת הסצטים,
 נתן כאן אות וצטחון לקיום וולכות יהודה עוד לסטים רבות.
 (ו) למרבה וגו', צטציל חזק"י המרצה המשרה על שכמו והקכר
 שר שלום, אין קץ, עתה לאחז על כסא דוד וגו' כי הוא חזק"י
 ראוי וככון הוא להכין אותה ולסעדה הכסא במשפט
 ובצדקה, ו מעתה ועד עולם וחזק"י וליך חרד וועה וועה, כי
 קנאת ה' צבאות תעשה זאת אשר עשה לוולכי ישראל ולעשרת
 הסצטים, יעשה גם ליהודה ולוולכיהם. ועד עולם, האמר כאן
 הוא זמן רב צוטטוע, כלומר וועט וועט ירדו וועה וועה. (אחנס
 לקונן פרטה ל"ז פסוק ל"ב, וצולכים ז', י"ט, פסוק ל"א, וזכיר
 כזואה זו לחזק"י עלונו רק צרמיזא, לפי שלא רלה לפגום צכצודו
 צפרהקיא — ופירוש הפסוק שם יהי' לדעתי כך, כי מירושלים
 תצא שארית וגו', היינו הנשארים והמנוולטים ילאו ופירושלים ומהר
 ליון לגולה צצלה, כמו שכתוב צפירוש [צולכים ז' פרטה כ', י"ז
 י"ח]. כי קנאת ה' צבאות תעשה זאת, כלומר, כאשר עשה
 לעשרת הסצטים, כן יעשה גם ליהודה). (ז) דבר שלח וגו'
 כלומר, וועולם לא פרע ה' ליעקב ולישראל אם לא שלח להם
 קודם צצר, היינו הוכחה ואזהרה ע"י עצדיו הנציאים וכאלו כתוב,
 דבר שלח ה' ביעקב ונפל דבר בישראל. (ח) ועתה ידעו
 העם וגו', שהעיו פניהם בגאווה ובגודל לבב לאמור.
 (ט) לבנים וגו', היינו ונה שכתוב לוועלה צפרטה ז' פסוק ו' נעלה
 ציהודה ונקילנה וגו' כן פירוש הצאור. (י) ואת אויביו יסכסך
 זה צזה, עיין רט"י, וכל הפרטה עד קומה כפרט"י וצאור.

י, (כא) שאר ישוב וגו', כפרס"י הסאריח סצהן יסונו אל
 הקצ"ה, וכן דעת הצאור עיי"ס, והוא לסון כופל על לסון, והנציא
 ונשנש זלסון זה צפרסה זו וון פסוק י"ט עד כ"ג, ובסווד צפרסה
 י"ח פסוק י"ח ובפסוק י"ז ונשנש עוד הפעם זלסון זה.

יא, (א) ויצא חמר וגו', הנציא וונס וסופר כאן עד פסוק
 ו', זכונה וועלות וונדות הטונות יהיה וונכר החומר ונגזע יסי עד
 שיהא וונכר לקבל הכתר הכבוד האנתי אשר על ידו יצוא הסלום
 זחכלית סלימותו על העולם וכל וולאו עד כי צרוב הסלום יגור
 זאז עם כצט וגו', ולא ירעו ולא יסחיתו וגו', וונכל סכן סהענייס
 יחדו לא יליכו זה אח זה כי ונלאה הארץ דעה, ונחוד כך יהיה
 שרש יסי עונוד לכס ענייס ואליו גויס ידרשו וסיתס וונחחו כבוד.
 (ועיין וס סכתצתי לקונן צפרסה כ"ה סהנושך ונענין זה כי נסגז
 ונאל), ובצגס סהכצואס זו (כפי סכרסס) כאנרה על חזקיה ועל
 ינוי ונלכותו, וכנוו סאנר הוא זעלנוו [ונלכיס ז', כ', י"ט] הלא
 אח סלום ואנח יהיה ציוני, וי"ט לא ילא וון סכלל זכוונתו סכלויה
 ונאל גס על ינות הנסיס. ועוד יעמוד ונך זנועלות וונדות כחזקיסו
 ועוד יתר סאח יהיה לו כנוו סנאנר זחחלת פרסה וי"ז עד פסוק
 ס', וסלום ואנח יהיה ציוני עד עולם.

יז, זה לסון הצאור זקלור, ספרסה הזאח כוללת סתי
 כצואות, זכאסונה עד פסוק י"ז ילייר סנציא אח ונפלת רלין ופקח
 אשר ללחוו עם אחו, וזנושך דצריו סוכיס אח יסראל (הוא ונלכות
 אפריס) ודצר וונענוד ונלכותס אשר סלכס הלוד ודלס עד אשר
 סגלס סלוננאקר אח עסרת סצנעיס אסורה; ונצואס ססנית הוא
 וון פסוק י"ז ואלך כאנרה על ונפלת סנכרז ונך אסור לפני ירוסלים
 ציוני חזקיס, ודצרי סנליץ סקדוש זזה ונלאיס ונשל ונלילה, רוניס

וכשגזים ונתוקים ונכופת לופים. (ה) ושל שונלך חסור ונלקטו חת
 ישראל ונעשרת השצטים הכוולטים ונחרצו ונפוזרים חת הכה וחת
 הכה כשצלים צעווק רפאים, עווק רפאים הוא סווק לירוסלים,
 רש"י וצאור. (ו) ויתכן שהעווק הוא היה ושל צפי יוסצי ירוסלים על
 כל וקרה פגע ונגע, ולפיכך ונשנש הכציא כאן צלסון זה).
 (ז) ונשארו בו עוללות וגו', עיין רש"י וצאור. (ח) כאלו כתוצ
 ואל האקרים והמנכים. (ט) רש"י וצאור פירשו החורש והאמיר
 יער וראש הרים. וצנחילת כבודם לא כהירא לי כי ונש ענין הנשל
 עזוצת ונעווי הערים להכושל עזוצת היערים וראשי הרים, וגם לא
 יתכן ההושך אשר עזבו וגו', כי אדרכה הצורחים ונפני האויצים
 נקים ליערים ולהרים. — וכ"ל שהם ערים הנקוצים צננוות, וה"א
 הידיעה ה—חורש וה—אמיר תורה על זה, והכציא וקוקן על ערי
 ונעוים (של ישראל) שיהיו שנווה כעזוצת הערים הידועים צסס חורש
 ואנויר אשר עזבו הכנענים צצרחם ונפני צני ישראל צצואס אל
 הארץ. וכן וקוקן הכציא צפרטה הקודם פסוק י"א ואוור, וקרבי
 לקיר חרש, וצוולכים צ', פרטה ג' פסוק כ"ה הזכיר הכחוצ צנפלת
 וואצ קיר חרשת, ופירוש הצאור סס, עיר גדולה צערי וואצ וזוכר
 אותה צכל ונפלת וואצ. (י) שערור, תחת שהיה לך לנעת נטעי
 נעוונים (כאוונים, צחלוף "א"ה"ח"ע) צנים הגונים וכאוונים להי
 ולוולדתם ולחללם, זרעת זמורות זה, (צנים אך זרים), ופירוש זה
 נוטה לפרש"י. (יא) הושך ונפסוק הקודם, תשגשגי, לי סכסוק,
 כשחגסגו זמורותיך צוויי דשאים וערצוצים הווקלקלים ענפי הנפן,
 כלוור צווקס סנטעתיך לי לכרס, סס קלקלת צנעטיך, תשגשגי,
 כחערצת צחועצות הוולרים, זהו פרש"י ז"ל, ובבוקר זרעך תפריחה.
 עיין רש"י. ולפ"ז כ"ל ונשנעות וענין הכחוצ כך, הכציא ווכיחס על
 החתון צנקים ככריות ואוור, כאשר ציוס נעעד (מחוכך) כחערצת
 צחועצות הוולרים, כן צצוקר (לעת וולוא) זרעך תפריחי, כלוור, כן
 היה לך הצנים, — נד, חוונה שהלצתי לך צלווי "לא תחתן צס"
 קציר ביום נחלה, נקלר הכד הזה (נפלה חוונה זו) ציוס שהכחלת

את הארץ, (כי לא שמועו בקול ה' וכשאו נסים ככריות) וכאב אנוש,
 כמו ויאנס [שמואל צ', י"ג] ופסוקו, ועל כן אנוס אתה זכאב
 ונחלה. (ונחלה נחלה יתכן לשונם זכרי אפי, וכלומר זיוס נחלה
 (הנחלת הארץ) היה לך נחלה (החולי הזה, ליידענשאפט) —
 וגרם לך כאב אנוס. ותרגומו יהיה, זא וויא דיא אונארמען אס מאגע
 דיינעס פלאנצענס (פערעהעליכונג —) וואוכערמען, זא זינד אויך
 דיינע קינדער אס מארגען (צור צייט —) געראטהען. דיא שיידע
 טויער דיא איך אס מאגע דער איינערבונג דיר אויפגעריכטעט
 "דורך דאס פערבאָט דער ניכט פערשוועגערונג מיט דען היידנישען
 פֿעלקערן", איזט גון געשמירצט, — אינד דער קרענקענדע שמערץ
 איזט דאהער דיא דערבע שמראפֿע. (יב) הוי המון עמים רבים
 וגוי, חוזר על וולך אשור, ולדעת רס"י על כל העמים וזיל, וזה נחלה
 על כל הדורות שוע שישראל לוקים זו קופו ללקות, וכל הנביאים
 שהנבואו פורענות ישראל ע"י האוונות קוונכין אחריו פורענות האוונות
 פלקה ישראל על ידה עכ"ל העהור. וזה נאלד לזקו דצריו, וכ"ל
 קונד ע"ז ונחזה ראשונה לא"ח וגם את הגוי אשר יעבדו דן אכבי.
 (יג) וגם הנה ממרחק, הוא וולך אשור, ולדעת הצאור כאלו כתוב
 למרחק, הוא רחוק. (יד) זה חלק, יהיה ל"שומינו וגורל
 לברזינו, הוא וולך אשור וחייליו שיפלו זלילה אחד לפני חונת
 ירושלים.

יח, לדעת רס"י כאורה כזוהה זו על נפלת עוים רבים,
 ולדעת הצאור על נפלת וולך אשור ועל גדולת הזקיהו הלדיק.
 (ב) לכו וגוי, עיין רס"י וצאור, ולדעתם וולצר הנביא כן זסם
 השולמים אל השלמים לראות אס חונת הוא שחזרו ישראל למקונם,
 והנה ונכיס את ישראל זסם עם כורא, ונווסך ונוורט, קו קו
 ונוזסה, (לשון קיא קחי ונאוס, כדזר אחר זפרס"י). ולא כהירא
 לי כלל וכלל פירוסם והרצה חסודות יש זצזר, ועל כולם וזה

ההמשך "אשר בזאו כהרים ארלוי", לכן כראה לי שהם דצרי הכציא אל הענוים רצים, [וצחוכס עם אשור] השולמים לירים (סלוחים בקפינות) צים, וצבלי גומא על פני הנוים יוניס וכהרים, לצוז צז ולהציא סלל אל ארלס, (וצלע"ז זעערייבער, פיראמען). ופעור הכתוב יהיה כך, לכו (אחס) מלאכים קלים לכוץ אל גוי, כמו לגוי או סל גוי, (והוא איננו יחס שאליו רק הוא יחס שמונו, כמו [צראסית ל"צ, י"ט] ואנרת לעצדק לעקצ —) ממושך ומורט, הענוים שהם צזוים וספלים הם כאיש נסוגע וחסר לצ שהוא ננווסך ומורט, אל עם נורא, סל עם שהוא כורא צחמה ולא ידע לכחמה, (וצקוף הפכסה אונר צפירוס "וועס כורא"), מן הוא והלאה, מיני קדם קדמסה, גוי קו ומבוסה, גוי שהוא קיא ססי ונאוס, אשר בזאו בנהרים ל-ארצו.

(תרגום לפסוק זה: געהעט הין איהר שנעלל-לייפער, באַמען פֿאָן איינעם צעררויפֿמען פֿערריקמען פֿאָלקע, איינעם פֿאָלקע דאס פֿאָן יעהער פֿורכטבאַר, נרויזאַס, פֿערהערענד, שמוציג אונד אַב־שייליך האַנדעלט, איינעם פֿאָלקע דאס אויסזענדעט באַמען, (זעע־רייבער) אַן דען פֿליססען אום רויב אונד בייטע אַן איהר לאַנד צו ברינגען). (ג) הנוסף נקודס, וכך טעורו, הכציא צהספעלות נפטו ורוחו קורא אל העס הזה, כמו טיוטצני תצל וטוכני ארץ ירלים ומרדים אס יראו נטוא כס צהרים, (כי הוא אוח על קריאת מלחמה), וכמו טיחרדו צעת הסנועת קול טופר, (כי הוא אוח על קריצת המלחמה, —) (ע"ד אס יתקע טופר צעיר והעס לא יחרדו) כן אחס הענוים אשר נועצו לכהרי כוט ועס צארץ אשור תהיו חרדים ונטחוננוים צעת תסנועו טומחה סנחרצ מולך אשור נפלו צמוהמה גדולה צלילה אחד. (ד) כוונתו, היעצ איטיצ לישראל הסוכן צמעוני (צירושלים), בחום צח עלי אור, כמוס הסנוט עלי ירק, כמו [מלכים צ', ד'] ללקט אורות, רש"י וצאור. (ה) אצל אחס עם סנחרצ לא תצלעו ומוותיכס הרעים לעשות לענוי ישראל, כי לפני קציר וגוי והכי הוא כאלו קורא להענוים ולעס סנחרצ

ולתשולמים ולהסלוחים, וזה לכס לצוז בז, הלא סופכם יהיה כך
 וכך — וכאמור צקמוך פקוק ו' יעזבו יחדו וגו' וגו', (ז) ומעם
 נורא, כאן כאמר צפירוש יחס סמונו. ובלתי ספק מ' היחס הוא
 מוסק גם על עם הקודם וכאלו כתוב מעם ממושך ומורט,
 ומאליו יקרא מגוי קו קו ומבורסה, וראיה צרורה היא על זה
 סציארתה למועלה, — אשר בזאו וגו', כמו ספירסתי למועלה,
 ופעורו, העומים רבים וגם עם אשור יזילו סי וגו', וזאת היתה
 ציני סזקיהו:

יט, פחה דצרו על ופלה מלכים ציד מלך אשור, ועיין
 רס"י, ותוכן עכינו על חלילי מלכים איצות וידעוים, על חכמים
 ויועליה אשר רוח עושים צס כשכור צקיאו, וצקוף דצרו ונגזים
 מלכות יסודה ציני חזקיה עד למועלה לסלום ולצרכה על ידי הסכ
 סיעסה לחזקיה. (יט) ביום ההוא וגו', כלומר, צעת סהיא יהיה
 לנתי וספס סנסאלרו צארץ מלכים, מזבח לה'. (כ) בי יצעקו
 צני ישראל סנותרים צומלכים, אל ה' מפני לוחצים וגו'.
 (כא) ונודע ה' למצרים, לצני ישראל סנותרים צומלכים, ועיין
 וידעו כל מצרים את ה' וגו'. (כד) ביום ההוא יהיה ישראל
 סהוא עתה שלשי למצרים ולאשור, ברכה, כמו לצרכה,
 בקרב הארץ, ועיין רס"י וצאור. (כה) אשר ברכו, מוסק על
 ישראל סמוכר צפסוק הקודם, ועיין רס"י וצאור:

כ, (א) סרגון, יתכן היותו סנמרצ, או אחר (צן עזרה) ו'
 ולפי דעת חז"ל הוא סנמרצ, באשדוד, עיר מוערי פלסטים כנודע
 וספרי קודס, עכ"ל סצאור. (ב) ערום ויחף, לא ערום ויחף מונס'
 חלא צצגדים קרועים וכעלים צלואים, ועיין רס"י וצאור. וראוי
 לכחוצ כערום ויחף, ותרגומו: וזיא נאקט אונד בארפוס, (ד. ה. אין
 צערריסענען קליידערן). (ג) שלש שנים, עיין רס"י:

כד. (כג) וחפרה הלבנה, העוזדים לשמש ולירח ולכל
 לבה השמים יהיו צושים ונכלמים, כש"י צקס חרגום יונתן, וחרגומו
 עם עררטהען דיא פֿערעהרער דעם מאַנדעם אונד עם שאַמען זיך
 דיא אַנבעטהער דער זאָננע.

כה. (ח) בלע המות לנצח, היינו שימיו סכים רבות,
 ומדבר הכביא צדך הפלגה סיקר המות מן הארץ, צאור. וחרפת
 עמו. אשר חרפו סרי הונך אשר את חזקיהו ואת עם יהודה,
 יסיר מעל כל הארץ, עיין צאור:

כו. (א) ביום ההוא וגו', ציום נפלת סנחרב, ועיין
 ציפּי וּנְלִיַת הַצְּאֹר. (ג) יצר סמוך וגו', נוסב על פסוק הקודם
 וכלומר, לדיק פֿשוור אַווניס, צכל ילך וּנְחַשְׁצוֹת לְצוּ הוּא סוּנך
 וּנְחַזַק אַוונתו צאַוונת סלונת סאַתס ה' תצור שלום שלום,
 (יב) פֿעניס פֿלוס הוּא צלתי ספק לרמוז על העולם הזה ועל עולם
 הַבְּאֵ—). (ז) ארח לצדיק פֿעניס הוּא מישרים צעיני צבי אדם,
 ישר, הקצ"ה, מעגל צדיק אַתס תפֿלם. (וז) וּנְעַנֶה עַלְוֹנֵה עַל
 הַשְּׂאֵלָה לְדִיק וְרַע לוֹ). (י) יחן רשע וגו', הַהִלְלָה לַהֲרַעַע וּנְעַכְצוּ
 וּלְלַמּוּד לֵדַק, [ע"ד רַעַע כְּגוֹצָה אִפּוּ צל יִדְרוֹס]. (יא) ה' רמח ידך
 וגו', פֿה וּנְקַלֵּל אֶת הַרְשָׁעִים, [ע"ד יְצוּסוּ וִיסוּגוּ אַחֲרַי כֹּל סוֹנְאֵי
 לִינְ]. (יב) הַכְּבִיא וּנְחַפֵּלֵל אֶל ה' סִישְׁעוֹר אַחֲרַי מִן הַאֵס וְאֶף
 הַקְּנֵאָה, וִישְׁפוֹת פֿלוס לכו, כִּי אַנְחֲנוּ צכל וּנְעַשְׂכֵי מוּדִים לך
 וּנְנַצְרִים אַחֲרַי תּוּיִד עַל הַרְעָה כַּעַל הַעוֹצָה וְאַוונרים סזו ה' פֿעלָה
 לכו. (יג) ה' אֱלֹהֵינוּ אַס בַּעֲלוֹנוּ אַדוֹנִים זוֹלַתְךָ, אַנְחֲנוּ לְבַד בְּךָ
 נִזְכִּיר שְׁמֶךָ. (יד) מַתִּים בַּל יַחֲיוּ, כּוֹנְתוּ, וַיִּי שְׂאִינִי וּנְאֵמִין
 צַחֲחִיַת הַנּוֹתִים וְאַחֲרַי מַתִּים בַּל יַחֲיוּ, הַנּוֹת רַפְּאִים חַלְשִׁים
 צאַוונת, וְהַנּוֹת בַּל יִקּוּמוּ, [וּכַעֲיִן זֶה פֿרַשׁ"י ז"ל, וְהַרְשָׁעִים הַחֵלָה

שריפו ידיהם ומולותיך כל תהי להם תקוה]. לבן, באמת
 פקדת עליהם מטאחם ותשמידם וגו'. (טו) יספת לגוי, הפת"ח
 בלמ"ד זה צמקום ה"ח הידיעה כמו להגוי, וטעם נגינת משרת
 והוא קמוך לנולת ה', וזה פטונו, יספת לנו עונך ונחלתך ה' תורה
 ומלות וככדת צנו, ולמען נספר כבודך, נחפת אותנו בכל קלוי
 ארץ. (יח) טעונו, ישועות בל נעשה ומעלום עלי ארץ, ובל
 יפלו ומעלום (דורך צופאלל) יושבי תבל, רק הקצ"ה לצדו ומקצב
 כל הקצות הטובות והרעות, [ע"ד הכל צידי טוים]. (יט) יחיו מתוך
 וגו'. מוקצ לפקוק י"ד הקודם ואומר: אכחנו המאמינים זה שהוא כל
 יכול, מאמינים שיחיו ומתוך, [המונותין עליך, כפרט"י], והקצ"ה משיבו
 ונצט"חו, נבלתי יקומון; והנציח בהתרגשות נפשו קורח אל
 המתיס, הקיצו ורננו שוכני עפר!" בי של אורות שלך, כמו
 שהטל נחיה היקרות והזרעים, כן יהיה על כל תחיה להחיות
 המתיס, (ואורות הם יקרות כאומר [מלכים ב', ד', ל"ט] ללקט
 אורות). וארץ, שהיא אם כל חי, רפאים, חלטים ורפיש באוונה
 זו, תפיל, כאשה הרה שתפיל וולדותיה, ועיין רש"י וצאור.
 (כא) ממקומו, לקצר את האזן, וצאור צטם תרגום הכסדי, ארי
 ה' ונחגלי מאפר שכינתיה:

כז, (א) לריתן, כן נקראת בלשון עזר החיות הגדולה
 והנוראה, צאור. (ב) ביום ההוא וגו', לרש"י הוא על עת הגאולה,
 ולדעת הצאור הוא על יום מפלת סנחריב, וציוס שהוא יוסר הטיר
 הזה צטיק ונקסלות ונטי כחות ונפורים, עיין טס, (ג) פן יפקוד
 עליה עיין רש"י וצאור טוהנגדים זה כנגד זה. (ד) חמה אין לי
 כי אינה מומדתי אלל ארך אפים, רד"ק. מי יתנני, גם לפרט"י
 וגם לדעת הצאור ואל קסה להצין, וכ"ל לפרטו כפי כוונת הענין
 והוא, הוקסלה הראשונה תטיק, ווי יעכז אחתי לעשות כלי זיין
 צולחנה כטויר וטיח ואפעסה זה ואליתכה יחד, ונאליו יפול הלך

הזה לפני ה'לך שכנגדו, כוונתה שהיה צקנחצו והרצה פעמים קודם
לכן שכצטו ונלחמות כורחות ע"י נסים ונפלחות; וצפוק ה' הסמוך
תסיר הנוקהלה הסכיה "או וי יחזק במעוזי, יתחזק נגד הקצ"ה
שהוא מעוזי, אם יכלה יעשה שלום לי, ובעת שלום יעשה לי.
(ו) טעורו, הצאים ויעקב, ישרש יליץ ופרח ומלאו פני תבל
תנובה, היא האמונה. וצאנת עקרי וטכטי האמונה צרוז העמים
אשר אנתנו חוקים צלילים הם נלקחים ויטודי דת תורתנו הקדושה.
(ז—ח—ט) כך פירוטם, הקצ"ה נפרע ונחווה כשנתוללל קאתה,
ורוח קטה הונקצת צעולם דוונה כווי טדיצר הקצ"ה קטות עם
צרויותיו, (וולת הגה כונו דיצר, כפרט"י), וטעור חלו הכתוצים
יהיו כך, הנה הכתים וכה על וכה צעת טנתוללל קאתה, ודצרת
עום קטות כציום קדים. ולפי פרט"י וצאור צקאתה היא קאה
ומדה, ונון הכפולים הוא כונו ירקק אלדודם, נוכל לפרט כוונת
הכתוצים צאופן זה, הנה הכתים וכה על וכה, והיינו אם כהרג
וגוי הוא חרצ, ובסאתה בשלחה תריבנה הוא הרעצ, טיריבו זה
עם זה צטלחם קאתה לטצור צר ללרכי ציתם, וברוחו הקשה
ביום קדים יצול עונו כל ויני פורענות והוא דצר, לבן, אחר
שהכתים צכל חלה, יבורר עון יעקב, ופרי וכתו יהיה טיסי חטאתו
בשומו אבני מזבח כאבני גר מנפצות, ולא יקמו עוד אשרים
וחמנים, כלוור, טעי"ז יחזרו למוטצ. (י) כאן חוזר להוכיחם על
פניהם כונו שהם עתה וטוקעים צעצודות חלילים צאטרים וצחמונים,
וע"כ כל עיר צלורה היא דד ונעצו וגוי, ועיין צצאור, (יא) ביבוש
קצירה וגוי, דרך וטל הוא, צלר להם ותטצב רוחם ולצם, נשים
באות צנחזות כוזצות, ומאירות אותה, הנוחזה, ותכנונו, פרויען
קאטמען אונד בעלייכמען (ד. ה. פארשפיעגעלן) איהר אראקעל:
[הצאור נאריך כאן ציופי ונלחתו עיין טם].

כח, פה ודצר על עטרת הטצטים צהגלותם ונאללם, ויגיד

להם פשעם על דבר שכרותם, כעם ככהן כנציא כרוחא ציין סגו
 וצטכר תעו. וכוונת והמשך הנוקראות הללו יהיו לדעתו צאופן זה,
 אחר שלייר להם שכרותם כל כך צפחיתות הנודגה עד כי כל
 טלכות ונלאו קיא לוחה צלי וקוס, והנה כילדים קטנים גוולי
 ומלצ אטך אין דעה וצניה להם להצחין צין עוז לרע וצין האונת
 וצין הסקר, כציא הסקר יצוא ויורה להם הדך נודעת תרונותו
 צלעגי טפה וצלסון אחרת כי גם הנה טכורים כוונתם — ומלפטיס
 ומרקדים לפניהם צטכורס, ונה הם אומרים, לו ללו קו לקו זעיר
 טס, דצרים טאין צהס ונוט, הצל וריק אין להם טחר; ואטך
 יאמר להם הכציא האונת לטווצתם האוניית למוכותם ולמרגיעתם,
 לא אבוא שמוע, ודצר ה' על ידי כציאיו האונייתס הוא ג"כ להם
 כטחוק והחול ודצרים צעלנא לו לו קו קו זעיר טס. למען, כונו
 על כן, צאונת, ילכו צטריכות לצס ובשלו אחר וגי. (טו) טעורו,
 ונעטיכם הרעים כלאו לעין כל כאלו אונתם צלצכס, ברתנו ברית
 וגי, ע"כ לא פחדו פחד, וכאלו טונתם על כוז נחסיכם ועל טקר
 נקתריכם, כל כך אטם צוטחים על כציאי הסקר. (טז) המאמין
 לדצרי כצואתי צטס ה', לא יחיש, לא יאמר טיחט ה' אט ונעסהו,
 ועיין צאור. (יז) גיעה ברד, הצרד יעלט נחסיכם הכוז, נפירוס
 קט"י, וסתר מים אטך עטיתם לצלתי צוא הנניס נחוץ לגכולו
 לטוטף אטכס, (צלע"ז שוטין, דאמס), ישטופו. (ויסה כוון
 הנוקדך הטענויט צכגינת ונשרת על מלת וסחר, וצזה יקיר תלוכות
 הצאור טכתוצ, ולא ירדתי לטוף דעתו).

כג, (א) הוי אריאל, צתחלת הפרטה נוקון הכציא על
 הלכה הגדולה צצוא סנחרצ ללור על ירוסלים ציני חזקיה, ואסיכ
 נוכס אונת צהצטחת היטועה נה', והוא יתצרך יגן עליהם וישמיד
 צלילה א' צפתע פחאס אט נוכנה אטור, ועי' צאור. (ב) והציקותי
 לאריאל, ירוסלים עיר נולאס גצורים קורא אריאל]כונו יט לאל

[יד] והוא מורכב מנטי תיבות אריאל, וגזור כמשל לארי שהוא
גזור טבחיות, ועליהם היו כשענים ודצרו גזום נגד השם ז"ה ולא
פחדו פחד מפני האויב, וזא הנציא והזהירם ואומר, והציקותי
לאריאל, והיתה [זא עזר צנוקס עתיד], תאניה ואניה.
והיתה לי באריאל, כלומר וע"י זה תש כחם עד שידעו ויראו כי
תקפס וגזרתם היתה לי, כלומר שלי, מנטי היתה להם הכח והגזרה
כאריאל, כמו שאני נחתי כח וגזרה לארי, (והוא לשון כופל על
לשון). (ג) ודצרו צלשון כוכח, ושעורו, אחר שגמר אומר צלצכס
כי חפס כוכחם, אני אושיעכם, וחניתי, וצרתתי, והקמותי, אני
אני לצדי ואין אחר יגן עליכם. (ד) כ"ל שהוא נקרא נקורם ונקונו
הוא אחר הפסוק ז' וכלומר, ע"י שהציקותי לאריאל והיתה תאניה
ואניה ויוקו לצכס ותש כחם, אז אז ושפלת מארץ תדברי
וגו' [ע"ד או אז יכנע לצכס הערל] ולא ידצרו עוד גזוהם.
(ה) ופסוק זה נקונו אחר הפסוק ג' וכלומר, אם אני ה' אושיעך
וחייתי כדור עליך וגו', אז והיה כאצק דק הוון זריך וגו', היינו
טווחנה אשור יפלו צפתע פחאם. (ז) יוני הלוקה אשר הליקותי
לאריאל, ידוה נגד היטועה הגדולה כחלום חזון לילה. (ח) הנושך
מפסוק הקודם צושל ונלילה צחולם חלום. (ט) הנושך עוה, ומדצרו
לאכטי יהודה לתוואם ולהשתעשע ציטועה הגדולה הזאת. (י) כי זה
הוא צלשון צתוניה או טאלה, וכלומר, האם על ה' תחלוכו, האם
תאמרו כי הוא נסך עליכם רוח תרדמה וישצם את עיניכם
וגו'. (יא—יב) הנושך וכלומר, הלוא אחס צעווחתיכם גרמתם לכם כל
זאת, יען כי לא אציתם לקיות צספר ותאמרו שהוא חתום לא אוכל
קרא ולא ידעתי ספר. (יג—יד) ועתה יאמר ה' יען כי נגש העם
הזה בפיו וגו', לכן הנני יוסף להפליא וגו' ואבדה חכמת
חכמיו ובינת נבוניו חסתתר, וזהו וס שאמר למעלה כי נסך
עליכם ה' רוח תרדמה וגו', וזו מדה כנגד מדה. (טו—טז) הנושך
תוכחה. (יז) ויכוח צין הקצ"ה לישראל וכלומר, אם יכולת צדי
להפוך את הלצכון לכחול והכחול ליער יחשב צכגע מועט מועיר,

מכ"ט שאוכל לראות צומחטך ונעטיכס, כי אני ילרתיס ואני עשיתיס,
 [ע"ד היולר יחד לצס הנוצין אל כל ונעטיהס]. ונכאן עד סוף
 הפרטס הס דצרי תנחומיס. (כב) אשר פדה את אברהם, ונאור
 כסדיס, רס"י. והטעם ענוו, כי הול הכס הרלשון טעטס הקצ"ה
 ללצותינו ולכו.

ל' (א) בנים סוררים, אנטי יהודס, צלור. (ב) לרדת
 מצרים, יידס היל להס, רס"י. (ד) שריו ומלאכיו, טל יהודס
 וצפקוק ח' כתצ הצלור וז"ל, ולל ונלכו צספרי הקדט טצקטו טרי
 יהודס עזרס ונוולך וולריס רק הול כרלס ונדצרי הנציא צפרטס
 הזלט. (יב) בדבר הזה, טלחטס חוונריס "קדוט יטרלל ונדעס"
 [צפרטס ה' פקוק י"ט] וכל הפרטס טס כלונרס ליהודס וסס חונרו
 והקרצ וחצוה עלט קדוט יטרלל ונדעס צהטול ושחוק, (ורס"י
 וצלור פירטו צכצוה חונט, ולל ונחוויר לי). (יז) כתורן וכנס,
 טהס לזכר צעלונל טהיו טס טייכות רצות חו גייקות ונלחמות.
 (יח) ולבן, כלוונר וולד הדין חייכס רלויס לישועס הגדולה הזלט,
 לראות ונפלט חויציכס ונחנט חטור צלילה חחד, רק וולד ונדוט
 חנון ורחוס ה', יחכה ה' לחננכס, יחונן חלכס ולבן וצלונט
 ירום לרחמכס, יחחט עליכס בי אלחי משפט ה' ויפרע
 חחילה ונן סנורדיס, וחח"כ אשרי כל חובי לו, לנחמות חטק הצטיח
 כי לל יפול דצר, רס"י. (יט) ונוקצ לפקוק טלפכיו ונוסיף דצצרי
 נחונס וחונר, בי עם בציון, וחטק ישב בירושלים בכר לל
 תבכה וגוי, לל חסיו כרוכיס חחר טענוגיס, רס"י. [והול ע"ד
 טוצ פת חרצה וכו'] וע"ז חסייכס חזנך קטוצות ועיינך פתוחות
 לקול ונזיך סנורדיס לך הדך חלונתי ללמר: זה הדרך לכו בו,
 בי תלמינו וגוי, כרלס טחטק כלן ונלט לל, ופטוטו בי
 לל תלמינו וכי לל תשמלילו, ולל יכנף עוד מוריך. נציחכס
 חלונתיס סנורדיס לכס הדך הטוצ וסיטק, רלוכו לוונר, לל יהיו

ונוכרחים לצרור ונפניכס ונאיונה ופחד על חיייהם כעוף הצורה צככפיו
 ונפני כולפיו, ועיניך רואות את מוריך, פנים אל פנים, ונוכר
 אהבה אותם, וצתחלה כשתקור ונרע יתן ה' לך לחם צר ומים
 לחץ, וכשתיעיב את דרכך לעשות הטוב והישר [כמו שכתוב צפסוק
 כ"א וכ"ב] יתן מטר זרעך, וגו', והיה דשן ושמן, וגו',
 והאלפים והעירים וגו', והיה על כל הר גבוה וגו' וגו'.
 (כו) והיה אור הלבנה וגו', משל טיהיה להם טובה רבה ציני
 חזקיה אחרי מות נחמה אשור, וכמו שקרא יוני לרה, חושך ואפלה
 ננדה, קורא ליני היטועה אור טבעתים צדך הפלגה, ולשון
 הצאור. (כז) ממרחק, להאזין ונה טהצטיח זה יניס רבים, רש"י.
 (כח) לייכ ונפלת אשור, ועיין רש"י וצאור. (לב) כ"ל לקרס הנוקרא
 וכאלו כתוב והיה כל מעבר בתפים ובכנורות, משה מוסדה
 אשר יניח ה' עליו, ובמלחמות תנופה נלחם בה, וטעורו,
 לצאות אשור השנמים צנחניהם צתפים וצככורות לפני מונות
 ירושלים ונוכר צטוחוס על תקפס וגצורחס עתה יצא ונעה
 ווסדה אשר יניח ה' עליהם, וצנלחמות תכופה נלחס צס. ורש"י
 ווקרס הנוקרא צאופן אחר, והצורר יצמר, (לג) תפתה, טדה
 הנוערה אשר הנולך אשור ערך ונחתנוול, היינו זמן כציה, והטעויק
 והרתיב אותה על לך היותר טוב לטדה קרצ, (וקורא הכתוב תפתה,
 טס ווקוס מוכן לפורענות), תהיה עתה לו ולנחכהו לנודרת אש
 ועלים הרבה וגו'.

לא. זה לשון הצאור צקלור, כצואה זו נחלקה לטני
 חלקים, צחלק הא' כיצא על עשרת הטצטיס ציני הוטע צן אלה
 טטלחו ונלחכים וצקשו עזרה ווקוא ונלך ונלכים, אצל לא יועיל
 להם, רק יפלו ציד אשור ויגלו ונלכלם, וצחלק הטני, ונפסוק
 ד' עד סוף הפרטה נחס הנציא את אנטי יהודה הנלחלים וננחנה
 אשור ויצטר להם ונפלתו לפני ירושלים. (ב) טעורו, הגם זה אשר

הוא צעלנו יצא עליו רעה יקרא חכם? ועם דצרי יתיה כוונ
 ונהיגיו [מלסון החלמוד דבר אחד לדור ולא סני דצרים] וכלומר,
 הזה העם אשר לא הקיר ונהיגיו הרשעים, ואשר יקיוו כקלם על
 בית נרעים ועל עזרת פועלי און (היינו קוא וונך ונלרים) יקרא
 חכם? וזה וואוד עונקו וחסצות המליץ הקדוש דצרו כאן על
 עשרת הסצטים, וצודאי כוונתו גם על חכמי יהודה, כי גם המה
 בקשו עזרה וונלך ונלרים כאמור צפרסה הקודם. (ה) בצפרים
 עפות, לעמנה אשר יהיה ה' כאריה עורף, אזל ליוסצי ירוסלים
 ידמה לעופות ונרפיים על קנם להסך על גזליהם. (בן עזרא).
 (א) וסלעו ממגור יעבור וגו', ונחנה אשר יעצור וון הארץ
 נרוב אימה ופחד, ועיין צאור ורש"י.

לב, א שערור, אם הונלך צלדק יונלך, גם שריו ויעליו
 צושפט יסורו, ע"ד ווסל וקסיצ וגו' ואמרו חז"ל מדמושל וקסיצ
 על דבר שקר כל ונרתיו רשעים, ש"ע ווסל וקסיצ ע"ד אמת כל
 ונרתיו לדיקים, ונלילה זו יהיה על דרך זה, אם האמרו אנו
 אין לנו אלא על המלכים והשרים, ועינינו עליהם תלויות, ואם
 המה עצרו צרית הושפט והלדק לא עלינו החלונות, והכצ"ח
 וקסיצם, היה לכס להעצירם ונכאס, כי רק חמת ונלכים ושרים
 אשר לא יעומו הושפט ומוסר המדינה יהי' כל איש כמחצא רוח
 וגו', והוא ווסל על דין אמת וושפט לדק. (י) ימים על שנה,
 ווסל על עת וזמן צלח בצול ומוגבל, (ותרגומו, אין יאהר אונד
 טאג). תרגזנה בושחות, רלונו לוור, ונגודל דלות ועניות
 חכליכה שאכנות ותענוגות. (יג) בי על כל בתי משוש וגו',
 כלומר, כי גם על כל צתי ושוש קריה עליזה יפול עליהם גורלם
 הרע, ולא האמרו צוטמות אכחכו. (יד) הונקך, כי גם ארמון
 והמון עיר נטע ונעצז ונעצליכט ועופל וצחן יהיו כוונ ונערוח ע"ע,
 ואחן נסים שאכנות תהייה משוש פראים, לחאות ישמעאל
 הנקרא פרא אדם, ולמרעה עדרים, לחיילותיו, (רש"י) ודבר

הכתוב בלשון נקי'. (ויש גרסא דרש"י לנורעה אדום), (מו) טעורה
 עד יערה עלינו רוח ממרום, ואתם תטיבו דרכיכם, אזי והיה
 מדבר לברמל, כלומר, הערים שהיו זמן רב נעזבים כמדבר ונצלי
 יושב, יהיו עתה נאים ונחמדים ככרמל, והכרמל כמו שהוא ציפיו
 עתה, יחשב אח"כ כיער: (והיא מליטה דדרך הפלגה על כל
 העובות טיעשה האל יחברך ציני חזקים). (מו) עד סוף הפרשה
 הנוסף נחמה, ועיין רש"י ובאור.

לג, (א) הוי שודד, נדבר לנלך אשור בלשון נופל על
 לשון ומלות דומות זו לזו, וזוה הוא יפה כוחו צמילתו, (ב) ה'
 חננו, וגו', הנציח נחפבל אל ה', (ג) לפרש"י ובאור
 הנציח נדבר אל ה', ולדעתי ידבר גם פה לנלך אשור וכלומר,
 כל פעם שהרימות קולך הסמון לקרוא ונלחמה על אויביך,
 כדו עמים וכפלו גויס ונכמות ידך, כי תנייד נלחת אוחס
 בגבורתך, (ד) אזל עתה נפול תפול לפני ירושלים ואנשי יהודה
 ינלחוק, ואסף שללכם באוסף החסיל וגו', (ה) הנוסף,
 כי שובן מרום, עיין רש"י וז"ל, הרה גבורתו שהוא רס על כל
 וידו על העליונה, (ו) והיה אמונת עתך, לעס יהודה נחמה,
 ועיין דבר אחר לפרש"י וז"ל, צככר שהאונת צהקצ"ה צעתים טעצרו
 עליך וליפית ליטעו, היה לך חסן יטעות. (ז) הן אראלם,
 גבוריכם, וליייר להס כאן את עת הלך נלך אשור הנקומות והערים
 סציבות ירושלים כמו לצנון טרון צטן וכרמל הנכר [צמנוך פסוק
 עי'] ויקונו, איך ילעקו גבורי יהודה צמלות וצמחות, וטלוחים
 הנלפים לטלוס (צלע"ז פארלאמענטערע) מר יבביון, וכמו שקורא
 אוחס לנעלה [צפרטה כ"ט הוי אריאל, קורא להס כאן
 אראלם. (ח) הנוסף, מאם ערים, לדעת הצאור הוא ערים
 ונחש, ולפרש"י הוא טוכא, אינו חוטב אכוס, והטעם, כי כל
 לוכד עיר, יחלק העיר לטרי לצחותיו ולכאשי חייליו ולא חטב אכוס
 וטוכאיו אפילו החטובים טצהס. (ט) הנוסף. (י) לדעת הנפורטים

היא כחונה לעם ישודה, ולדעתה הם דברים קטים ליהודה וכלוונור,
 תחת אשר חונתם, "ימהר ויחיש מעשהו" [לעיל פרק ה',
 י"ע] יאמר ה' "עתה אקום, עתה ארומם, עתה אנשא"
 לשלם גמול ונעטיכם הרעים. (יא) הנושך, וקורא הנוחשטרה הריון
 והנועטה לידה, וטעורו, רוחכם ונוחשטרהיכם הגזוהים, והוא
 התחלת הנועטים (כהריון לאשה —) ואש הקנאה שהיא הנועטה
 הכולל ונוחשטרה תחלה, והיא תולדתה, (כלידה לאשה —)
 תאכלכם. (יב) הנושך וטעורו כה, תהיו נחשטים כפחותים
 טבעונים אשר ונלחכתם ועסקם צוטרפות קיד, צקילים כקוחים
 וצאט ילתו (יג) הנושך עוד ופירושו, החוקים יטעו אשר עשיתי,
 ואחס הקרוצים תדעו (פיהלעט) את גזרותי. (יד — טו) נדבר
 לאנשים החטאים הנזכרים לנעלה [צפרטה ה' ון פסוק י"ח עד
 כ"ד] וקורא להם חנפים (שמייכלער! הייכלער!) האוונרים
 מי יגור לנו וי יפחד אותנו [נלסון ולא תגורו ופני איט],
 הלוא גזורים אנחנו כאש אוכלה וכמוקדי עולם, (וכפל לטון וי
 יגור לנו כנהוג צולילה). ובהנושך דבריו סופר ונונה קלון החכמים
 בכל פרט ופרט ואוונר, חונק! הולך צדקות בגלוי, ועושה רטע
 ורנויה צקרה, דובר משרים צפיו, וסקר צלצו, מואם בבצע
 מעשקות לעיני העם, אזל לא טונא צלע הוא ונלקצלו צקרה,
 גוער בפיו ונלפניו, ולוקח ונאחוריו, אוטם אזנו משמוע דמים
 עלת חכמי דמים לטפוך דם נקי, אזל יודע ונה צחצם טוון,
 ועוצם עיניו מראות ברע רק לנראית עין, וצאונת יודע תרנויה.
 (טז) הוא החונק כזה מרומים ישכון וגו'. (יז) עונטי, וכך
 טעורו, יפה תאר היית ועיניך תחזינה כנולך צפיו, ועתה
 תראינה ארץ מרחקים בגלות, כי רצים ויהודה נטצו ונולך
 אטור צעת לך לפני ירושלים והלכו טצי לגולה צצלה. או אפטר
 שהנציא ונטצו כאן קינה זו על ונלכות אפרים ועשרת הטבעים.
 עוד יט לוונר, תחת טחזו עיניך בכל עת את הנושך צפיו, שהיית
 וקוונכי טלחנו, עתה תראינה עיניך את ארץ נרחקים, (יח) לבך

טהיה ונאז כלב אריה, יהגה אימה עתה צעת הלך לכס. איה
 סופר הכותב הנוק, איה שוקל, הגויזה הכסף ושוקל צודה
 וצנטקל טלא יחקר ון הנוס אפילו פרועה אחת קטנה. איה סופר
 את המגדלים, ונארעונוה הגזוסות, צאטר הס יתכו וקס יותר
 ונאטר הצתים הקטנים. (יש) את עם נועז, עז, עזי פנים,
 עם עמקי שפה משמוע, עם גלעג לשון אין בינה, אטר עד
 הכה קלה כפטר לראותם, עתה תראינה אותם צארץ ונחקים.
 (ב) כאן ילייר להם וכלות עינים ודאצון כפט, (טיעפע זעהנ-
 זוכט אונד היימוועה נאך ציון). וכלוור, טס צארץ ונחקים
 תקרא, ציון קרית מועדנו, ועינדך תחזינה על ירושלים
 נוה שאנן וגו'. (כא) הנוטר וקודס, כי אם שם היינו אדיר
 כאראלים כי ה' לנו ה' עוננו, כי אם טס היה לנו מקום נהרים
 יאורים ורחבי ידים וגו'. (כב) עתה ילדיקו עליהם הדין
 ויאנרו, כי ה' שופטנו וגו', ולו לצד נקוה, והוא ישיענו
 (כג) חוזר לדבר על נוטר אטר הוהגאה, כי לא יצלע את ונעסהו
 לצוא אל חוך העיר ירושלים, כי נטשו חבליך וגו', אז חלק עד
 שלל, כלוור ה' יפול את ונחנהו צפתע פתאום, ויוצצי ירושלים
 וגם הפקמים והמלטסים טצהם ילאו אל חלליהם ויחלקו טלל
 ציניהם, (כד) ובל יאמר אדם לחצירו, שבן! חליתי, טס כוחי
 ולא אוכל ללאת ון העיר אל הטלל, כי העם היושב בה צירוטלים
 עתה הם נשא עון, ועל כי ה' נטא עונם, לא יכד עליהם
 חלים, וילכו צרוצ אונם, לצו צו כצצית היס. [ופירוטי על
 פקוק זה כועה לפרט"י וצאור].

לך, (א) קרבו גוים לשמוע, עיין צאור והוא יעו כל
 הפרטה על ונפלת אדום ציד סנחרז ונוטר אטר, ולי נראה טהכציא
 חוזר כאן צפרטיית לנוטר אטר ונוקצ דלנעיל פרטה " פקוק י"ב
 וטס כאור, וחיה כי יבצע ה' את כל מעשהו בהר ציון

ובירושלים. אפקוד על פרי גודל לבב מלך אשור ועל תפארת רום עיניו. ועוד טס צפוק כ"ג כאמר, כי בלה ונחרצה ה' צבאות עושה בקרב כל הארץ, ועתה צא לפרט וזה יעסה לו לאסור צפרע ולכל הארץ בכלל, כמו שאמר צפירוש צפרטה זו צפוק הסמוך, כי קצף לה' על כל הגוים. (ב) הגוים, עוזדי כוכזים ונזלות, צבאם, כהניהם ונלכיהם. (ד) ונמקו כל העוזדים ל"צבא השמים, ונגולו בספר השמים, כלומר, כספר הנכתב לתכלית הלמוד וללמוד, כן יהיה השמים, היינו לצבאות השמים, רק לתכלית ידיעות ולהכיר מהם כפלאות וגדולת הצורא יחזקך, [כאמור לדוד, השמים וקפריס כבוד אל], וכל צבאם יבול, כל הנושחמהו ללצא השמים יבול, (ה) כי רותה, דרך נוטל הוא, [ע"ד אשכיר חלי נדס], הנה על אדום תרד, אסור הצא נעשו הוא אדום. ועל עם חרמי למשפט, כאשר אמר לנועלה פסק צ'. החריםם נתנם לטבח, קורא אותם כאן עם חרמי ונן חס. (ז, ח) וזה יפה ונלכת הצחור פה וזה לטונו, הנוטל הזה הוא שאלו נעצח הנוכין סעודה גדולה וטוחו לאן וצקר הרבה נאחד עד שתורה הנוחלת נדס הצהנות הרבות, וצנוקס השחיעה תדטן האלמה ונחלב המריאים הפטוויים. (ח) ונלח ליון ונוקב גם לנועלה, וכאלו כתוב, כי יום נקם לה' בציון, ורלוכו לוור, נקמת ה' (היינו העונש) אשר עשה ליוסצי יהודה צליון, ידמה כיום אחד נגד טכת טלוויים אשר יעשה לריצ ליון להעמיס הלוחמיים עתה עם עם יהודה היוטבת צליון. (ותרגומו, נאטמעס ראכע (שטראפע) אן דען בעוואָהנערן ציון'ס (יהודה) ווירד גלייכען איינעס טאגע, געגען דיא לאנגיאָהריגע פֿערגעלשונג דיא ער אן דען פֿינדען ציון'ס אויסאיבען ווירד). וצמוך צפוק " הוא נוקרא נופוט מדור לדור ולנצח נצחים, וכן היתה, כאשר ישראל חזרו לנאקוום ולארלס אחרי ונלח להם טצעים טכה, התחיל צבל ואסור ליכד וטה וטה עד טאכד זכרם ונן העולם. (טז) פרט"י יוחר כון צעיכי ונפירוש

הצאור אע"פ שהוא דרך דרש, וז"ל, דרשו ונספר זרחשיה, כשהביא הקצ"ם המובל, גזר שיתקבלו כל הצרכות להסגר בתיבה זכר ונקבה, ואחת מהנה לא נעדרה ונלצוא, על אחת כמה וכמה כשיגזור עליהם זאת ולהקצץ לשתות דם ולאכול צמר וחלב. (יז) ענינו, הקצ"ם חלק לכל מיני חיות ועופות חלק עולם צפני עלמו, ועד דור ודור ישכחו זה ואינם זזין מנוקומן, ועתה יפיל להן גורל אחר ויגזור עליהן להקצץ ולעלות בארנוכותיה וצומצמיה. [ומוקצ אדלעיל פסוק י"ג צפרשה זו].

לה, (א-ב) פירושו באופן זה, כאשר ישעו ודצד וליה ותגל ערצה אם תפרח כהצללת, כן תשיטן צעה פרוח הפרח (אף ירושלים) ותגל אף גילת ורנן (אף יושבת ליון) צעה שניתן לך כבוד והדר הכנוול והסריון, המה (יושבי ירושלים) יראו עתה כבוד ה' הדר אלהינו (ג) חזקו ידיים רפות, כל הנביאים וצברי ישועה נחמו את ישראל וחזקו את ידיהם הרפות, כש"י. (ד) אמרו וגוי, אמרו ליושבי ליון וירושלים אשר לבס כך ואיננה, כן פירוש הצאור, ויותר ככון צעיכי פירש"י וז"ל, שמונהרין את הגאולה ונלירס על איחורה, ולפירוש זה ינחם הנביא כאן את ישראל בגלותם בארץ צבל, וזה נראה יותר להושעך ולנושמות הכתובים. הנה אלהיכם יבוא נקם יבוא גמול אלהים הוא יבוא, כלומר, כנוו שהנקוה (היינו העונק) באה על עון עוודי חלילים ליושבי יהודה צליון, גמול אלהים, לשלם גמול לאויביכם, הוא ג"כ יבוא, ויושעכם, ואחם תושעו. (ו) ושמחת עולם שניס רבות, ורש"י פירוש שנוחה אשר ועולם היתה להם בלחם מוולרים.

לז, (לב) כי מירושלים תצא שארית וגוי, פיכשת לעיל צפרשה ע' פסוק ו', עיי"ש.

לח, (ז) וזה לך האות. ענין האות הזה נפורט יותר
בנולכים צי, כי, ונ"ל ליחד לאחד הכי שכי פירושים רש"י ובאור שם,
והעיקר כפרש"י הנקרא נואד בלשוננו המפורט כפי דרכו, ודברי
חכמים צדוהם לריבים באור.

והנה ידוע שכל המעלות העשיות לצחון שעות היום, הוא
נראה רק צעת שהשונש זך וזהיר, ולא כשהוא נוכסה צעק ולא
יזרוק כילונו עלי ארץ; ושאלת ישעים היתה באופן זה, הנה הלך
הצל [עד עתה] עשר מעלות, [לכוך שיעמוד צוקו ויעתין
צוקים שהוא שם כדי ונהלך עשר שעות? והכי זה נקרא קלר], או
אם ישוב הלל עשר מעלות? [יחזור לאחוריו ויהא נראה כאלו
הוא שחית] והשיב לו חזקיה בלדקו ובחכמתו ויאמר: נקל לצל
לנשות, היינו להעתיק ולעמוד צוקו עד ונהלך עשר שעות, כי
אם ניד צרבע זה יכסה העקן והעצים את השונש, ונעילל לא יראה
לל צונעלות והנס לא יהיה כיכר כל כך בצליוותו לעיני העם, כי
כמה פעמים צטנה יארע זאת פתאום בחלי היום שהשונש יכוסה
וועקן עב ולא יראה ולא ינלא שום לל ושהשונש — לא בי
ישוב הצל אחורנית עשר מעלות, ויהא נראה לל המעלות
כאלו הוא שחית צעת שפנה היום להיות ערב, ונס כזה לא יהיה
פתאומית רק נפורטת לעיני כל ללי שום ספק כי ואת ה' היתה
זאת. וזה נחורץ הקושיא שהוצא בצאור שם, איך חשב חזקיה
נקל מה שהוא והעניפה כפלא נואד? עיין שם בצאור ובחכמתו
הדחוקה קלת. ואכבי כוונתי לדעת רש"י ז"ל, וישב הנקרא וענינו
יהיה לפי זה דבר דבור על אופניו, וקל להצין.

מ, (ו) הכונה צונקראות הללו היא כונו ויכוח צין שכי חכמים,
ובלשון אשכנז "צויענעשפראך" וכך שיעורו, קול צת קול אומר
קרא תוכחה ואזהרה עונש ושכר אל העם, ואמר הכביא מה
אקרא? הלא הוון העם אומרים בל הפשר הוא חציר, שאינם

ומאוינים בהשאלת הנפש ואומרים שהצער הוא רק כחליה, ובל חסדו
 בציץ השדה כלומר, וכל החסד שנעשה לצער לא גדולה היא
 והחסד הנעשה לליץ השדה, וכמות זה כן מית זה ואין יתרון לצער
 מן חליה וליץ, ולעם כזה הוא נראש לדבר אליהם, כי אם לא
 יאוינו להשאלת הנפש, לא יאוינו גם לשכר ועונש, ומה אקרא
 להם? והקיל נשיצו, אמור להם, יבש חצר נבל ציץ הוא רק
 כי רוח ה' נשבה בו היינו, ה' הוא נתן חוק זה בטבע
 החליה והליץ להיות יבש וכוזב, אכן חציר העם, כלומר, וכן חליה
 וכן העם בטבעם יבש וכוזב כזו כן זה, יבש חציר נבל
 ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם, כלומר, מה שיבש החליה
 וכזב הליץ, הוא לא שהטבע נעלמו שליט ונחיה ונכלה את כל
 רק דבר אלהינו הוא, הוא אמר ויהי, ודברו יקום לעולם. [ע"ד
 חוק נתן ולא יעבור]. ובלשון הזה יש צושמע עוד הכוונה באמונת
 תחיית הנחיים אשר הנציח הקדוש נעורר את העם זה כונה פעמים
 בעולם רוח מליכתו להחזיקם באמונה זו שהיא יקוד נוסד על
 האמונה של קבלת שכר ועונש לעולם הבא הוא עולם הכללי כי
 הא' זהא תליא — ולפי? יהיה שער הכתוב כך, אכן חצר העם
 יבש חציר נבל ציץ, כלומר, העם שנאמין כן שהוא כחליה,
 הוא באמת יהיה יבש כחליה וכוזב |כליץ, [כי אם הטבע שליט
 בהיותו, אם כן לתהוה יליכתו, ואם אין יתרון לשארתו, למה
 לו תקוה לאחריתו]. אבל נני שנאמין כי נוצר אלהינו הוא,
 ונאמור פיו של הקצ"ה כצרא העולם ונלואו [ותכלית הצריאה
 היא כדי להראות גדלו ותפארתו, ולזכות עושי לכונו —] הוא
 יקום לעולם, לחיי עולם הכללי יהי. [ועיין מה שכתבתי לקמן
 בפרשה ו"ה נענין זה].

(וכל הנציחים הקדושים התנבאו כל אחד בקבוצו אחר
 על תחיית הנחיים ועל חיים כלליים ועל שכר ועונש לעולם הבא
 רק בדרכי רגילות).

מא, (ב) מי העיר וגו', לפרש"י כוונת הכתובים על אברהם, וזה נזכר יותר מפירוש הצאור שהוא רמז על כורש. (ו) הנוסף הכתובים וכן פסוק זה עד פסוק י"ד הוא על דרך זה, איש את רעהו יעזרו לעשות לו אהבה ופסל כפי רעיונו ומוטצותיו העולים על רוחו צנפשות לצדו ויאמר איש אל אחיי "חזק אותו צונקנות כעושים" [כי אם האליך יסגר צעת הרעש צולחמה אזי גם אתה כפול תפול ולא תהיה לך תקווה], והוא שנוע לעלת אחיו והלך אל חרש או אל לוקח, ועשה לו כרלונו פסל תמונת כל סוג, ונחליקו צפטיש וצהולס פעם ואומר לדבק עוצ הוא ולא ינוע, אצל לא כן אתה ישראל עבדי וגו', לך לויתי לא יהיה לך אלהים אחרים, ואתם קרבים לנלחמה כאיש אחד, כי וי האיש הירא ורך הלצצ ולא ישים צהי וצטטור, ילך ויסוצ לציתו, וצטס ה' אחד תערוך נלחמה, ויהיו כאין וכאפס אכטי נלחך ונלחמתך, כי אכי ה' אלהיך נחזיק יניכך האומר לך אל תירא אכי עזרתך וגו'. (בא) קרבו ריבכם וגו' סצ לדצר כנגד עוצדי הפסילים, רד"ק ועיין צרש"י וצאור. (בב) יגישו נכחיטי התורה את כציאהם וקוסניהם. רש"י, עי"ש. (בג) הגידו האותיות לאחור הנופתים הצאים צאחרונה, רש"י וצאור. (בד) הן אתם מאין, (ונוכל סכן) פעלכם מאפע, תועבה יבחר בכם, וי סיצחר צכס להיות לו לאלוה ולעזור לו צעת לרתו, הוא תועבה. (כה) העירותי מצפון ויאת, כאן הנציא נקצצ הצצואה על כורש, רש"י וצאור. [ועיין צצצ אחר לפרש"י] וכל שאר הפסוקים צפרטה זו ככונים הנה כפירוש רש"י ואינן לריכין צאור.

מב, (א) הן עבדי וגו', נוקצ לפרטה שלפניו וסס כאומר, ואתה ישראל עבדי וגו', זכראה לי סהנציא נדצר כאן לכל ישראל צכלל צמוקס השכל, ססס יהיו לכל אומות העולם לאות ולנופת, כערך הנציא האמת צרוס ונעלתו, צחוך ישראל עמו, וקופר

ומוכה כאן צמיל'ה כסגזה אח מודת הנצ'ה א'ך יהיה צטצטו
 ובכסרון נפשו לטובת הכלל האנושי צלי פנוי צמוחצצה זרה להכחח
 עלמו, והוא, קיהיה עניו וסבלן מאוד, ואל יעלצ לצו טורח
 ונשא העם המומרים צו, ולא יצעק ולא ישא צרוגזו, (סלח
 יהיה כעסן ורגזן) רק צכחת יצבר אליהם ונחוך גרוכו טפע כצולחו
 הכהונה אל אכסי קגולחו, ולא יכהה ולא ירוץ עד ישים בארץ
 משפט לאמיתו, ואס כה יהיה ונשפטו, צצרו יהיו כשמועים
 ולתורתו איים ייחלו, ויאניכו לקוכו ולצצרי כצולחו, כי האמת
 חלמה ונארץ ולא כעדרת. — וכה יהיו כל ישראל צטצטס וצמדתס,
 ויקצלו טורה ונשאס מאלומות העולם הסוגסיס ולוחליס אחתס
 ומהחליס צהס צלכחס וצעמוידחס, ויסימו כקלס צה' מעוזס, ולא
 ירפו ידיהס מלקצבל עול מלכות סניס עליהס, ונשפטו אמת לגויס
 יוליאו ולא ירעו ולא יסחיתו, וכצודס ותפארתס יצולו. (ז) לפקוח
 וגו', הסמוך נכאן הוא צפרקסו זו פסוק ט"ז וצפסוק י"ט וצסמוך
 פקסו מ"ג פסוק ח'. (יט) מי עור כי אם עבדי וגו'. עיין צלור.
 (כה) וישפוך עליו חמה אפו וגו', ותלהטהו מסביב וגו',
 הסחתי פורענות על האומות ונקציצ כדי קיראו ישראל ויקחו
 מוקר. פקס"י, ועי"ס.

מג, (ד) ואתן אדם תחתיך אפשר יהיה כאן נוסחח
 אחרינח ארס או אדוס (ז) יצרתיו אף עשיתיו, כנוו אקר
 צכח אליהיס לעשות, וכלומר, הקצ"ה נתן חוק צטצטו הילורים
 לעשות ונעלמו. (יב) ואין בכם זה, ונפסוק י" עד פסוק י"ד
 יכוון להזכיר להס טעת ונחן הורה, ויהיה פירוש הכחוצ כאן על
 דרך זה, לו לא היה צכס זר, היינו ערצ רצ, וכוון הנצ'ה צזה
 על מה סכתוצ צוועסה עגל, רד כי סחת ענך, זהו ערצ רצ.
 (יח) אל תזכרו וגו', כ"ל סהיא צלטון טאלה ותינוה וכלומר,
 האס לא תזכרו עוד את הכאסונות? וקדמוניות אל תתבוננו

עוד? (יש) המטק השאלה ונקודם, העושה חדשה? העתה
 תצמח וחדש? נקים ונפלאות כאשר עשיתי צמדבר דרך ובישימון
 נהרות. והמטק מזה הוא לקונן צקוף הפרטה ס"ג וצקמוך צראש
 הפרטה ס"ד, וסס חוזר ומפרט. (כא) עם זו וגוי, פשוטו, על
 אחת בונה וכונה סיכצדני עמי אשר ילחתי לי לקסר תהלתי.
 (כב) כי יגעת בי, כלחיתה מהר צעזדתי, רש"י. (כו) אביך
 הראשון חטא, פרש"י עיקר, וכי נראה שכיון גם על כל
 האצות הראשונים וקראם ציחיד תמוכת רבים ככהוג צמלילה.
 ואומר חטא, צסוגג, והמלילה היא על דרך זה, אם תאמרו
 גם אצותינו אצות ראשונים חטאו, והוא ע"ד כי אדם אין לדיק
 צאכץ וגוי, והוא ונסיבם, הם חטאו צסוגג, אצל מליליך, היינו
 מלכך וכהכיך פשעו צמזיד.

מד, (ט) למען יבושו, כמו על כן, צחנות, (יב—ג) שיעורו
 גם אם רעב ואין לו כח וגם אם לא שתה מים ויעף,
 צכל זאת חרש עצים וגוי. [ותרגומו. זעלבסמ ביא הונגער
 אונר דורשט, קראפמלאז אינד פערשמאכטעט. בילדעט דער
 מייסער איין זאלכעס בילד]. (יש) לבול עין אסגור צחמיה.

מה, (י) הוי אומר לאב מה תוליד וגוי, הוי צן האונר
 לצב לונה הולדת אחתי, דונה הוא לזה שהוא רב את יולדו,
 ורש"י, ועיין צאור. (טו) אכן אתה אל מסתתר, לפי ונשועות
 הכחוצים הקודמים י"ג וי"ד, יהיה לדעתי פיוסו, היסועם
 הצאה לאונות העולם היא צסחר (ומליו ווצן כי ליסרכל
 היא צגלוי).

מח, (א) ובאלה, ישראל יזכירו וגוי, כ"ל שסמר כאן

מלח התנויה, וכאלו כתוב הכי לא באמת ולא בצדקה?
 ופרש"י וצאור צטס הרצ"ע דחוקים קלת.

נא, (ד) וסיפא דקרא כלמוד חרישא, וכה יהיה ונשפטו
 לכתח ארתו לשכי כתיבס ואוור על ראסון ראסון ועל אחרון אחרון
 וכך פירושו, כי תורה אשר מאתי תצא, הם מלות השמועיות
 הלכיים קטצ רצ הנה לעוני, ומשפמי הם מלות הסכליות לאור
 עמים ארביע, (כפרש"י, חניה) ועל חלה השפטטים יאמר
 ולאוני חלי האזינו היינו רק צאון שוועת, ואינס לריכיס לצ
 להצין ולהסכיל צס. (מז) ואשים דברי בפיך וגו', ע"ד חתה
 הראת לדעת וגו', ווי טיש לו יכולת צידו לנטוע שונים וליקוד
 ארץ, ולרובע הים צעת יהנו גליו, יכולת צידו לאמר לציון
 עמי אתה, כלומר, לרחס על עם ליון ולהטיצ את שבותס,
 ופרש"י וצאור דחוקים קלת. (כ) המלאים, בלכות, מ-חמת ה',
 ומגברת אלהיך (כב) ואלהיך יריב צעד עמו, (כג) ושמתי
 הסוק הסרעלה ביד מוגיך, וגו'.

נב, (יג) הנה יסכיל עצדי וגו', כאן כרחס צעליל ונפורס
 טהור הוטך ונפרסה ו"צ ונפקוק ח' עד פקוק ה', ונפורס
 יולא ופי הנציח הגדול צהאריך פה לטוכו טטהור עד סוף
 פרסה כ"ג, ונאור ונאור ונחזק האנוכה והצטחון בלצ כל ישראל
 צעת גלותס צחלות אויציהס, לצלתי כחט צה' צעת יעצרו על
 ראסיהס הוים הזדוכיס ועצרה וזעס צענויס קטיס ונורודיס צכל
 פנות פזוריהס ונחרכפיהס ונגדפיהס, ונאסו וגעלו אחס כנשחת
 ונאיש נרחסו ותוארו וצני חדס, כאיש לא תאר ולא הדך לו,
 כנצזה וחדל איטיס, כאיש ונאוצות וידוע חולי וגו', וצכל דור
 ודור עוונדיס עליהס לכלוחס על לא חוטק צכפס ולא נרעס

צפתם - וה' חפץ דבאו אחלי, כלומר, הוא יחז' חפץ
 לדכא את ישראל למען ישוב ודרכו הרעה ולהטיבו באחריתו
 ויחריך ימים וגו', ועיין ברש"י, והוא ע"ד מנחמי ואני ארפא;
 וזה יחם אותם מכל עלצותם.

ונעים זמירות ישראל שר כדרכו צעירי הקודש צעיר הנועלות
 צבגונן זה נחמות כסגנות לחזק ידי רפות, כמו, הנה כעיני
 עצדים וגו', לולי ה' שהיה לנו וגו', כפשוטו כלפור כולטה וגו',
 ורצים כוהם. ואבז אומר ונלחא ונה שגירסתי צעיר הנועלות
 רבת לררכי ונעורי, צפוק ד' שם יאמר, ה' לדיק וגו', כלומר
 כשאלדק הדין עלי ואומר ה' לדיק, ויד קלץ הקצ"ה עצות
 הרשעים.

ונה שיאמר כאן וה' הפגיע בו את עון כלנו, נראה לי
 שהוא ונלשון ויפגעו בו מלכאי אלהים, וכלומר, כונה וכונה
 צלזלים של עון ופגע הפגיע ה' בו [לכל ישראל] צעזור עון
 כלנו, (ויאמר צו צלשון יחיד וצנקתר, תמורת רצים מדבר בעדו
 ורצים כוהם צצרי הנציאים), וכאלו כתוב וה' הפגיע
 צנו [כמו לנו], והוא כגש וכענה ולא יפתח פיו, וכסה לעצח
 יוצל וגו' וגו'.

אונם הרצה חכמים צעיכהם העו לצם אחורכית ונפלו
 צרשת הפקוקים האלו צהעותם כצוהם זו על איש אחד ה' דוע
 וקרב ישראל, ויצחר ונחנק כפשו והשריש שרש אמוכה חדשה,
 וצטעותם הגדולה יאורו סכצוהם זו כאורה עליו ועל וייתחו
 שהיא כפרה לכל ונחזיקי אמוכתו, אצל לחכס ונורה הרשת
 צעיני כל צעל כקף צמלילות ולסיוכות הנציאים הקדושים, וצפרע
 צמלילות הנציא הגדול ישעיה אשר לשונו רם וכשא, קולע אל
 השערה ולא ימנא.

ופינש הנוקרות האלו יהיה כרש"י וצאור ואין לי לחדש
 עליהם, רק צקוף הפרשה פסוק י"ב אומר ולי, וסוף דבר
 הכל כשוע.

והנה אחר כל הכמוות יאמר "ולפושעים יפגיע", וכ"ל
 שהוא לשון תפלה וצקסה [כינוי ויפגע צוקוס] וכלומר, עם
 ישראל שהוא עצדי עוד יפגיע ויצקס תפלה ותחכוכים לפני המוקד
 צעד הפושעים, [ע"ד דרשו את שלום העיר]. (ועיין במחצרת
 הקטנה "אחרית ישראל על פי כבודת ישיעה" וידידי החכם והמוזקק
 ר' גדל שווארץ ז"ל וק"ק קרענוזער, ילא לאור צעיר וויען צדפוס
 יעקב שלאסצערב, צענת תרל"ד, ועוז ויפה תרגומו וצאורו).

בה. (א) הוי כל צמא, עיין רש"י וצאור, שברו ואכולו,
 העם על החכמה, כי החכמה לנשמה כמאכל לגוף. (צן עזרא)
 ולבו שברו בלא כסף, כ"ל הענין כך, הנציח קורא אל עם
 ישראל, וזה לכם לשמוע לקח נפי נציח עקר אשר צעד צלע
 כסף וצעד ככר לחם אשר תסקלו לו לשצוע כפשו הוא כושא
 פנים ואומר, שמעו שמוע ואכלו טוב, ותתענג בדשן נפשכם
 ע"ד לך אכול צענוחה לחנוך וגוי, (יהן הנה היו לצני ישראל
 צעוכים לנעול ועל צה'), הלוא נוטצ חס תאצו ותצאו אלי
 ולבו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב, (לקח עוז,
 כפרש"י) הו אונכם ולבו אלי, שמעו (נפי דצרי אנת והעתידות
 האוניתית), ותחי נפשכם, חיים כלחיים.

ואפשר שצכוון כחוצ צלוא צו"ו, כלומר, יין וחלב שהם
 דצרי אנת והעתידות האוניתית יקח כל ונוני צלוא כסף וצלוא
 נחיר, כלומר הכסף והנחיר יתן לו צאשר לו (כמו הכסף
 כחון לך) אצל למה תסקלו כסף ונחיר צלוא לחם, היינו לנציח
 עקר שיהיה לו לחם, ויגיעכם תחו לו לשצעה כפשו, וצעבור
 זה הוא חוקף אחכם וקורא לכם דצרי הצאי הככנסים לאזנכם
 "אכלו עוז ותתענג צדשן נפשכם" והרי זה כעין הנושך לפסוק
 ע"ז צפרטה ל"ג, וסם ודצר על החנפים עלום וזה ונהתם ומה
 וצוים ווגלה קלוס על פניהם צפרעית, וכאן ודצר אל העם

הפתאים השומעיים להם ועוד יתנו שקל כסף על דצרה פתיותם, וכלל גדול הוא בכל דצרי הנציאים הקדושים כל מקום שאננו חיים אלל שכר, הוא חיי נלחית, כי חיי זמניות מה נחשב יותר אפילו אם חי אֶלֶף שנים הוא כיום אהנוול כי יעבור. אוננס לא ילאו וון הכלל לכוון גם על אריכת חיי זמניות — אך זאת שייך לוור רק על כלל וין האנושי, כמו על כלל עם, גוי, ונוכלת, לאומים, אצל לא על פרטי איש ואיש אשר יולד זה בחיי זמניות, ועל זה כאמר הלא צבא לאנוש עלי ארץ, ועדצר אלהינו הוא שכל כולד וכולר כולל כלץ ויבש כחליר.

ויהכן שלזה יכוון הכתוב כאן בפסוק ד', הן עד לאומים (מלא) נתתיו, נגיד ומצוה לאמים (ספר) כלומר, הסקדוהצרות שכרתי עם דוד עצדי הוא לעולם, ורק דוד עלונו היה כגיד ומליות לאומים היינו רק על ישראל לצד, אצל הסוטר טילא וננו (זה נושית) יהיה עד לאומים על כל העולם.

והנה הסערה כזו איננה רחוקה כל כך וון השכל, כי למה לא יוכל להיות שיעמוד. וולך אחד ויוחד צמלכים צחכמה וצגורה צעלה וצדעת וציראת ה', והוא יהיה כצד ווכל המלכים צועלה יתרה צכתר הכבוד לצקש תורה ופיו כי לאמה יוליא ונשפט, והכל יהיו קרים לנושנעתו, אצל לא שיכניע תחת כפות רגליו שאר המלכים שצעולם ויאקנס צזיקים, אלא אדרבה יהיה אהב שלום ורודף שלום, וצנית שלומו יהיה אהוב לכל המלכים ויצואו עמו צצרות האהבה כאוהבים כאומים ולא כאויבים הרודפים, ועל פיו יחרץ הנושפט צין שרי מדינה ומדינה ועם ועם, ולתורתו חיים ייחלו ולא ישא גוי אל גוי מצד, כי וולאם אחרן דעה — וכמו שנאמר לועלה צתחלת פרשה וי"ב.

וצהצעה זו שהצטיחו לנו כל הנציאים הקדושים, אנחנו צכי ישראל מאוניבים צכי מאוניבים צוטחים צאמונה שלמה, ונשפט הגאולה תהיה לכל המנוולת — וזהו מה שאמרנו חז"ל אין צין ימות הנושית לעוה"ז אלא שעבוד וולכות צלצד, היינו שומלכי

העולם לא ירעו ולא יסחיתו זה את זה, ולא יעמדו למלחמה זה כנגד זה, רק יצואו בצרית האהבה זה עם זה, ואת הזה החל לפעם בעולם הזה בזמן הזה, וצרוך שהסחיתו והגיעו לזמן הזה. (ו) דרשו ה' בהמצאו. בכל עת ובכל מקום, והוא יחז' מקומו של עולם. קראוהו בהיותו קרוב. והוא קרוב לכל קוראיו.

נח. (ב) טעור כל הנוקרא הוא בלשון שאלה וכלומר, אם אותי יום ים ידרושון? ואם דעת דרכי יחפצון? הישכם כגוי אשר צדקה עשה ומשפט אלהיו לא עזב? אם ישאלוני משפטי צדק? ואם קרבת אלהים יחפצון? (ג) בחוהמה בלשון ונוצקטים לטאל, למה צמנו ולא ראית, ענינו נפשנו ולא תדע? — והכזיא נסיצס ע"פ ה', הן ביום צומכם תמצאו חפץ וגו' וגו'.

סג. (יב) מוליד לימין משה זרוע תפארתו. הקצ"ה הים מוליד לימין נוסה את זרוע גבורתו, בכל עת שהיה לריד לעזרתו של הקצ"ה הים זרועו מוכן למינו, רש"י. בוקע מים מפניהם לעשות לו [לישראל, באור], שם עולם, תימה, הלא וון ההכרח הים לצקוע וים ופניהם כדי שלא יפלו ציד וולרים הכודפים אחריהם, והאיך יאמר כדי לעשות לו סם עולם, וכ"ל שכוונת הכזיא כאן לחזק האמונה בקריעת ים סוף על דרך זה, כי קשה הלא הפך ה' את לצצ פרעה ועצדיו לשלח צני ישראל עד שיגרסם ואלרלו, ולמה הפך ה' עוד הפעם את לצצם לרדוף אחריהם? הלא וודאי כדי לעשות לו סם עולם, [ובצמון פסוק י"ד אומר "לעשות לך שם תפארת" ונראה שגם פה כוונתו לו, להי, ולא כפירוש הצאור, לישראל]. (מז) כי אתה

אבינו, ע"ד שאמר מרע"ה צנים אחס לה' אלהיכם, ואמרו
 חז"ל צין כך וצין כך קרואים צנים, יאמר פה הנציא צין כך וצין
 כך אחס ה' אצינו, כי אברהם, כלומר, גם אם אצרהם
 וישראל לא ידענו ולא יכירו. או פשוטו, כי אצרהם וישראל
 אף אם הוזה אצותינו וצלתי ספק ככוונת רחום עלינו להושיענו
 כרחם אב על צנים, אך מה יעשו הוזה, אם אין ציכלתם להלילנו
 נכף אויבנו, ואף אם היו חיים וקיימים לא ידענו ולא יכירו
 לעוזרנו ומלכותינו, כי צטר ודס הוזה, ואך אחס ה' אצינו גואלנו
 ועולם שמוך. (יז) למה תתענו וגו'. קשה, הלוא הכל צידי
 שמים חוץ מיראת שמים, והאיך יאמר כי ה' התעה אותנו ללכת
 בדרכ לא טוב: ויש להצין המקרא על דרך זה, למה נחת לנו
 ארץ מלחה כל טוב, וזאת היתה הסבה להטותינו מדרכיך ולהקטיט
 לבנו מיראתך, כאמור שונת עבית כסית וגו'. (יח) לו קרעת
 שמים כלומר, לו יעשה לנו עתה נסים כציוי קדם, בקריעת
 ים סוף, צמון, צבאר, וכדומה, אז בטח גם אנחנו כיעיב
 דרכנו ותיקר צעיכך לקרוא שמוך עלינו. ותרגומו כפי ענינו,
 וואלמע עם געשעהען אויך יעצט זאלכע וואונדער, דאנן ווירדען
 אויך וויר געוויסס צור וואהרען ערקענגנטנים גאטטעס געלאנגען.

סד. (א) בקדוח אש המסים וגו', שגור אלו הפסוקים
 הם לדעתי כך, נפלאות ונסים שעושה הקצ"ה בכל יום תמיד
 צועשה צראשית, הוזה להמון העם הגשמיים צעצור תוידתם,
 בקדוח אש המסים וכונים הצעה אש, ולא ידעו ולא יצנו את
 פעולות ה' המחדש צמוצו בכל יום, וכדי להודיע שמוך ללריך אשר
 מפריך גוים ירגזו, כלומר, על כרחם יאמרו זולת אלהים לא יעשה
 זאת, הוא מן הלורך לעשות כוראות לא נקוה אשר ועולם לא
 שמועו ולא האזינו, אצל להמחכים לו יעשה נסים, כלומר,
 המחכים בכל לבם אל ה', להם יעשה נסים, כי הוזה יראו
 ויחזונו חקדי ה' ונסים ונפלאות שיעשה האל יתצ' בכל עת

וצבל רגע, ויודו לה' על חסדו ועל כפלאותיו אשר עשה כי
 לעולם חסדו. (ד) פגעת את שיש וגו', טעורו, צעצור טאחה
 ה' תחנהג צעוה"ז לפגוע צלדיק, כמו ויפגע צו וינח, כפרש"י
 ולהמית אותו כרשע, וגורל אחד לכולם וכעלה נצל כלנו, וכהי
 כענא כלנו, וצעיני החוטאים נראה כאלו אהם קלפת על הלדיק
 כעל הרשע וכאלו הוא צעל חוטא גמור — אזל לא ישימו אל
 לצם כי זהם (כלומר להם ללדיקים, יט) עולם (אחר) ונושע.
 עוד י"ל סרוס הנוקרא וכאלו כתוב, הן אהם קלפת וכחטא
 פגעת את טע ועושה לדק, וצדרכיך יזכרוך, וכלומר, צעת
 טאחננו נחטא ואתה קלפת, פגעת [ונלסון חונלת, הללח, כמו
 טפירוש הצחור, "ולא אפגע אדם" צפוק ג' פרטה וי"ז] ורלונו
 לוונר, צעת הקלף חונלת והללח את הלדיק הטע ועושה לדק
 וצדרכיך (צדרכי עוצך) יזכרוך, (כמו נח, לוט); ונושע זהם
 עולם, כי ילאו ויהם דורות עולם. (ה) ונהי בטמא בלנו מאחר
 טנקתלקו הלדיקים ונונו, רש"י וכן דעת הצחור. ובבגד עדים
 צגד נואוס, רש"י וצחור עיי"ט. ולי נראה לפרש הכחוצ כהושך
 ענינו כך. והנה יש טעוואה צאיט טהיא רק ונצפנים ואינם
 יודעים וטעוואתו אלא ווי טעוכיר אותו, אזל אחרים זולתו אין
 אהם יודע עד ונה, כי צגדיו וחפים עניו, ולא יראה וטעוואתו
 החולה על טוליו. והנה יש צגדים וקולאים צפו יקרים ונורכצים
 צכקף וצזהצ רדידים, ולעולם הם צדווי טוים וסיני הזונן לא
 יטנו את חנוורתם, ויש צגדים חדשים יפים נאים וחטוים רק
 לפי טעה (מאדע קלייד) ולאחר זונן ונה נאצד חטיצותו ונעט ונעט
 וכצגדים צלואים ונכחצים נחשצים, וטעור הנוקרא יהיה עתה
 על דרך זה, הנוליץ הקדוש ונדצר כאן צושל וחדה נגד נביאי
 הטקר, החנפים, הלצועים, והנוקתתרים, אשר צנוחשך ונעטיהם,
 ונדומם אותם לטעואי נפס טעוואתם צפנים ונוכוסם ונחחן
 וצצגדים לעיני כל הרואים, אזל הצגד הוא אינו כצגדים יקרים
 ונורכצים צפו ופנינים, רק הוא כצגד עדים טלאחר זונן לא יחשך

לכלום [ויהיה עדים וולקון הורד עדיך, וככלה תעדה כלים,
 וסם כאמר על כל צגדים יפס ונחיס המוקטטה את האדם אפילו
 הוא איש עני או כלה עניה]. ונבל בעלה בלנו, היינו כעלה
 שנאצד יפיה לאחר לויחתה, ועונינו ברוח ישאנו, נפזרכו
 לארבע רוחות העולם, ואין קורא בשמך מתעורר להחזיק בך
 בלב שלם ובנפש חפלה, כי [על כן] הסתרת פניך ממנו זו
 נדה כנגד נדה, הם נקמתים צועקים, ואתה הסתרת פניך
 מנוני, ותמוננו ביד עונינו. (ז) ועתה ה' אבינו אתה, צין כך
 וצין כך, כמו שפרשתי לנעלה בפרשה ק"ג פסוק ע"ו, אכחנו
 הסומר ואתה יולכנו וגו' וגו'.

ס"ה, (מי) והנחתם שמכם לשבועה [ע"ד הכתוב יתן
 ה' אותך לאלה ולשבועה ברוך עונך]. והמיתך ה' קט"ו פירוש
 נחת עולם, ובאור נצאר נחת הגוף, ולי נראה פירוש נחת
 הנפש המוקרי, היינו שתרד ונעם ונעם ונעלת האושר והללה
 ותפארת והכבוד לעיני העמים. (כי כלה לא יעשה ה' לעמו
 כמו שהצטיה לנו בהצצה וקוונות ע"י עצדו הכזאים). ולעבדיו
 יקרא שם אחר, עם צזוי וספל, קמי ונאוס, ונווסך ונוורע.
 (מז — יז) טעור והנוסך הפקוקים האלו כ"ל לפרט באופן זה,
 כי (כנו עד כי, וכלומר, עד כי נשכחו הצרות הראשונות
 נרוב לרות האחרונות, ובי נסחרו מעיני [ע"ד ואעליס עיני
 נכס, וכנו שאמר לנעלה פרשה ק"ד פסוק ו', כי הסתרת
 פניך מנוני], ורולס לומר, עד אשר יכיעו לצצם הערל וערפס הקסה,
 וילדיקו עליהם הדין, וידו ויצרכו סס ה' ויתצרכו צאלהי און,
 והנשבע בארץ יסבע צאלהי און, כלומר, כאון ליפרע הדין,
 אזי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה, (לכונו לומר,
 טידום להם כך נרוב השפעת הטובה). ולא תזכרנה הלכות
 הראשונות ולא תעלינה על לב הלכות האחרונות (ומכאן
 ואילך היא נחמה).

סו. (ג) שוחט השור (על מוצח ה') ו-מכה איש (לקרצן לעבודה זרה). זובח השה (על שלחן גבוה) ו-עורף כלב (על צמות סיקוליס). וגוי וגוי, ועיין בלור. (ה) ונראה בשמחתכם וגוי הנציא אומר כן. רש"י. (כג) והיה מדי חודש בחדשו וגוי, ובכלל זה גם מועד צמועדו. (כד) ויצאו וראו וגוי, חוזר לפסוק ע"ז וי"ז צפרטה זו, וכלומר, הלדיקים שיצאו לפני מדי שנת צמנתו וחודש צמדשו, ילאו וראו צפגרי האנשים הפושעים האוכלים השקץ והעכבר וצטר החזיר והקריצו חש חמיד על מוצח ע"ז, כי תולעתם (כנוי לחועבותם ולמעשה גילוליהם) לא תמות. ואשם (חש שהקריצו לע"א) לא תכבה כלומר, לא נשכחו לעולם, ואדרבה עוד יזכרו בלצ הלדיקים חת גילולי הפושעים ומעשיהם המוכערים, ולדראון ולחרפת עולם יהיו הללו עוודי ע"ז צעיני כל צטר חטר יצאו להסתחות צאמת וצחמים לפני ה'. ולפ"ז יכוון הנציא הקדוש לקיים צטו. והאל הקדוש יגזור עלי טוב, ואודה לה' כי טוב.

הוספה לפרשה ראשונה .

ואני צבואי אל הרב החכם החוקר הדרכן והפרטן הגדול, הנופרכים צנופרכמים והגדול בגדולים, כס"ח דכ. ונורר ר' אהרן יעלינעק כ"י לזקר כחצ ידי צקפר הזה, ולטים עין טוזה עליו לזכרה, קבל אותי צקצר פנים יפה וזרה, וזסוד כזודו הודע לי צטונו, טסול גם הוא דרס צרצים (לפני איזה טנים) לזכר כשנות הנונוח הדרכן דכ. ואלכ-סיימער ז"ל, צענין חזון יטעיה, ותוכן דזורו צחן לטונו (צטפת אשכנזית) העתקתי פה צרקות כזודו ונדת טונו — והוא: צחוך חוט פרטיות הראשונות הראה לנו הכציא יטעיה זה הוולץ הכפל, את כזוד גדלו ותפארת עזונו צוולילת לטונו הנעלה והכטגזה, הן צתוכחות וצאזרות הורעיות וורעיות, כצרכים רועות צהרים וגצעות, ולחדרי צגון הכה יורדות, והן ציעודי כחמות וצקורות טונו, הנוטומים לצבות וכפשות הטהורות, וכי יפה כחו צנוטל וטירים לדבר צלטון לנודים, וכל העס נואים את אקו הגדולה הצוערת צקרצו וואהצת עונו וארץ נוולדתו, וטלהצת יס הונתלקחת צלצרו. כאוהצ כאונן הונשתחף צלער חצירו — ; לכן ילך ונן הכלל דצזרו, ולא התחיל את ספרו צקפורי הונרות (כהכציא יחזקאל צארץ כטדים על הכהרות), ולא פתח דצרו צטס "דצבר אטר הים", (כהכציא ינויה צארץ יהודה, וכאטר טנוע צרהים הראשונה את קול ה' ודצבר ואוור "את ווי אטלח" הצין ודע ואליו, כי קול הקורא היא קול לו קול אליו, וכי הוא

האיש הנבחר צמודים, לעבוד צסם ה' ולהגיד מישרים,
 לעם צליון וליושצי ירושלים, ולכן הרהיב צנפסו צעת עמוד
 לפכי ולפכים, יותר ונשאר אחיו הנציחים, אשר פעמים הנה
 מוקרבים — ויען ויאמר "הנכי" ולא היה קרצן צחשוצחו לומר
 "שלחני", כי זה כל האדם אשר חלק ה' נחכמותו ונתן עלה
 ודעת צלצו, וסן וחסד צלשוכו, הוא לא יעמין ידו צחיקו,
 ולא ינתיך על נלות שכושו, וצתום לצצו ילך מעלמו, ועווד
 ונלפה ודי יום ציומו, עת לצצו צסם ה' אשר שלחו, ונלכו
 יקרא לעשות משפט לעונו. עכ"ל ודצרי פי חכם סן הנ"ל
 צאמרותיו הטורות, שפתותיו טושנים, מור טועפות.
 וישנה לצצו גם אחי כי נלאתי צכוונה זו דוגמא לנלילחו,
 ואנתי צשנחתי צרוך טכוונתי.

Druck von Ad. della Torre (A. Dorfmeister) in Wien.

Gesetzt von Hermann Hamber.

B
681.

Pinkas Patuach

(Offenes Buch).

Erklärungen über mehrere schwierige Stellen

im

Buche Jesajah.

Von

Pinkas Haft.

WIEN, 1876.

Im Selbstverlage des Verfassers.

Adresse: P. Haft, Stefansplatz 9, 2. Stiege, im Hofe, Wien.

Druck von Ad. della Torre (A. Dorfmeister) in Wien.